

ԱՐԵՎՄՈՒՏՔ-ՎՐԱՍՏԱՆ ԽՈՐԸ ԱՌՃԱԿԱՏՄԱՆ 9-ԱՄՍՅԱ ՓՈՒԼԸ.

ԱՂՄԿԱՀԱՐՈՒՅՑ ՕՐԵՆՔԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

ԵՎ ՎԵՐՋԻՆԻՍ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀԵՏՆԱՊԱՏԿԵՐԸ

Վահե Դ. Սարգսյան

Սեղմագիր

Աշխատանքում ներկայացված են 2024 թ. ապրիլ-հոկտեմբեր (մինչև հոկտեմբերի 26-ին կայացած խորհրդարանական ընտրությունները) ժամանակահատվածում Վրաստանում և վերջինիս շուրջ տեղի ունեցած զարգացումները՝ «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագծի վերաշրջանառումը, ընդունումը, դրանով պայմանավորված նախընտրական գործընթացներն ու Վրաստանի շուրջ տեղի ունեցած բարդ զարգացումները: Նշված ինն ամիսներին տեղի ունեցած գործընթացները միայն առաջին հայացքից էին վերաբերում նշված օրինագծին, ապա՝ օրենքին: Իրականում այդ բարդագույն պարամփուլը ճակատագրական նշանակություն ունեցավ թե՛ Վրաստանի ինքնիշխանության վերականգնման, թե՛ Վրաստանի՝ իրապես վրացակենտրոն արևելումի, թե՛ Արևմուտքի՝ Այսրկովկասի վրա տարածվող ազդեցության գոյու խմբագրման տեսանկյունից: Աշխատանքում նշված իրողությունների համակողմանի ուսումնասիրման և վերհանման միջոցով բացահայտվում է թե՛ Արևմուտքի իրական նպատակը, թե՛ Վրաստանի իշխանությունների մղած պայքարի բուն իմաստը: Վրաստանի ղեկավարությունը նշված ճակատագրական ժամանակահատվածում ևս մի կարևոր քայլ կատարեց Մ. Սաակաշվիլի իշխանության ժամանակաշրջանում արմատակալած արևմտյան կապանքներից ազատվելու ուղղությամբ: Արդյունքում՝ երկիրը դադարեց լինել Արևմուտքի ձեռքում մանրադրամ և, ամենակարևորը, չգնաց ՌԴ-ի դեմ 2-րդ ճակատի ռազմատեսադաշտի վերածվելու կործանարար ուղով:

9- МЕСЯЧНАЯ ГЛУБОКАЯ КОНФРОНТАЦИЯ ЗАПАД–ГРУЗИЯ. ПОДОПЛЁКИ ПРИНЯТИЯ НАШУМЕВШЕГО ЗАКОНА И БОРЬБЫ С НИМ

Ваэ Д. Саркисян

Аннотация

В работе представлены события, произошедшие в Грузии и вокруг нее в период, длящийся с апреля по октябрь 2024 г. (до парламентских выборов, состоявшихся 26 октября): рециркуляция и принятие законопроекта «О прозрачности иностранного влияния», вызванные этими действиями предвыборные процессы и сложные развития вокруг Грузии. Все процессы, произошедшие в течение этих девяти месяцев, только на первый взгляд касались упомянутого законопроекта, а затем и закона. Фактически, этот сложный исторический период имел роковое значение как с точки зрения восстановления суверенитета Грузии, ее истинно грузиноцентричной ориентации, так и откорректирования сферы влияния Запада на Закавказье. Посредством всестороннего рассмотрения упомянутых в работе реалий раскрывается как реальная цель Запада, так и истинный смысл борьбы грузинских властей. В упомянутый судьбоносный период руководство Грузии сделало еще один важный шаг в сторону избавления от западного влияния, укоренившегося еще во времена правления Саакашвили. В результате страна перестала быть пешкой в руках Запада и, самое главное, не пошла по пагубному пути превращения в плацдарм для открытия 2-го фронта против РФ.

**THE 9-MONTH PHASE OF THE WEST–GEORGIA DISCORDANCE:
THE AFTERMATH OF THE ADOPTION OF THE OUTRAGEOUS LAW
AND THE BACKGROUND OF THE STRUGGLE AGAINST IT**

Vahe D. Sargsyan

Summary

The work presents the developments that took place in and around Georgia during the period from April to October 2024 (before the parliamentary elections held on October 26), the recirculation and adoption of “The Transparency of Foreign Influence” bill, the pre-election processes conditioned by it, and the complex developments that took place around Georgia. At first glance, the processes that took place during these nine months seemed to relate only to the bill, and then to the law. In reality, this complex historical period was of fatal importance both from the point of view of the restoration of Georgia’s sovereignty, and the editing of Georgia’s truly Georgian-centered reformation, and the Western zone of influence extending to the Transcaucasia. Through the comprehensive disclosure of the realities mentioned in the work, both the real goal of the West and the true meaning of the struggle waged by the Georgian authorities are revealed. During this fateful period, the Georgian leadership took another important step towards breaking free from the Western shackles that had taken root during M. Saakashvili’s rule. As a result, the country ceased to be a pawn in the hands of the West and, most importantly, did not take the destructive path of becoming a bridgehead for a second front against Russia.

ԱՐԵՎՄՈՒՏՔ-ՎՐԱՍՏԱՆ ԽՈՐԸ ԱՌՃԱԿԱՏՄԱՆ 9-ԱՄՍՅԱ ՓՈՒԼԸ. ԱՂՄԿԱՀԱՐՈՒՅՑ ՕՐԵՆՔԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԵՎ ՎԵՐՋԻՆԻՍ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀԵՏՆԱՊԱՏԿԵՐԸ² (Մաս 1.)

Նախաբան

«Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի վերաշրջանառումը և ընդունումը Վրաստանում հեռու էր սոսկ սովորական օրենսդրական նախաձեռնություն համարվելուց: Օրինագծի շրջանառումից՝ 2024 թ. ապրիլի սկզբից, մինչև հոկտեմբերի 26-ին կայացած խորհրդարանական ընտրություններն ընկած ժամանակահատվածը կարելի է անվանել Արևմուտքի և Վրաստանի իշխանությունների միջև իսկական հակամարտության շրջան: Օրենքի ընդունումը Վրաստանի իշխանությունների դեմ զորաշարժի ենթարկեց թե՛ Վրաստանի՝ Արևմուտքից սնվող հասարակական կազմակերպություններին, զանգվածային լրատվամիջոցներին ու հասարակական-քաղաքական ուժերին, ովքեր տարիների ընթացքում տասնապատկել էին իրենց ազդեցության շրջանակները, թե՛ ողջ Արևմուտքին, որն ինն ամիսների ընթացքում Վրաստանի իշխանությունների դեմ կիրառեց իր զինանոցում եղած բազմաթիվ մեխանիզմներ՝ դիտողություններից, նախազգուշացումներից սկսած մինչև կոնկրետ պատժամիջոցներ, սպառնալիքներ ու շանտաժ:

Օրինագծի վերաշրջանառմանը նախորդած զարգացումները

Վրաստանը Մ. Սաակաշվիլի իշխանության գալուց ի վեր համարվել և ընկալվել է իբրև արևմտյան (հակառուսական) ուղեծրում գտնվող երկիր: Դա էր նաև պատճառը, որ ՌԴ նախագահ Վ. Պուտինի կողմից 2023 թ. մայիսի 10-ին ստորագրված հրամանագրերը, ըստ որոնց՝ մայիսի 15-ից չեղարկվեց դեռևս 2000 թվականից Ռուսաստանի և Վրաստանի միջև գործող այցագրային կարգը³ և վերացվեց ուղիղ չվերթների արգելքը⁴, անակնկալ շրջադարձ

¹ Պատմական գիտությունների թեկնածու, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի Սփյուռքի և հայ գաղթօջախների պատմության բաժնի գիտաշխատող: Գիտական հետաքրքրությունները՝ Վրաստանի հայության, մասնավորապես՝ ջավախահայության հիմնախնդիրներ, Հայաստան-Վրաստան հարաբերություններում առկա բազմաբնույթ հիմնահարցեր, Վրաստանի տեղաբնիկ ժողովուրդների ու ազգային փոքրամասնությունների խնդիրներ: Հեղինակ է 1 մենագրության և շուրջ 35 հոդվածի:

² Հոդվածը խմբագրություն է հանձնվել 12.12.2024 թ.:

³ Указ Президента Российской Федерации от 10.05.2023 № 335 "О порядке въезда в Российскую Федерацию и выезда из Российской Федерации граждан Грузии". (10.05.2023), <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202305100004?index=1> (բեռնման օրը՝ 02.10.2024). «Սահմանել, որ «2023 թվականի մայիսի 15-ից Վրաստանի քաղաքացիները մուտք են գործում Ռուսաստանի Դաշնություն և հեռանում Ռուսաստանի Դաշնությունից՝ առանց անձը հաստատող վավեր փաստաթղթերի հիման վրա վիզա ձևակերպելու

էին շատերի համար: Այդուհանդերձ, այն շրջանակները, ովքեր տիրապետում էին Վրաստանի ներկայիս իշխանության վարքագծում և վրաց-ռուսական հարաբերությունների «ստորջրյա» տարածության մեջ տեղի ունեցող փոփոխություններին, որևէ զարմանք չապրեցին: Այդ շրջանակները լավագույնս տեղյակ էին, որ Վրաստանի իշխանությունները, հակադրվելով Մ. Սաակաշվիլիի ծայրահեղ արևմտաթուրքամետ ուղեգծին, վերջին շրջանում որդեգրել են հավասարակշռված արտաքին քաղաքական վեկտոր: Հայտարարելով, որ իրենց նպատակը ԵՄ թեկնածուի կարգավիճակ ստանալն ու եվրաինտեգրման ուղիով գնալն է, այդուհանդերձ, Վրաստանի իշխանությունները հաստատուն քայլերով դուրս են գալիս Արևմուտքի թելադրանքի դաշտից:

Ռուսաստան–Ուկրաինա զինված գործողությունների մեկնարկից (2022 թ. փետրվարի 24) հետո Վրաստանը, խոշոր հաշվով, չմիացավ Արևմուտքի մի շարք գործողություններին, որոնք ուղղված էին Ռուսաստանի դեմ: Ի պատասխան այդ ամենի՝ Արևմուտքը, զորաշարժի ենթարկելով Վրաստանում իր ազդեցության տակ գտնվող քաղաքական ուժերին, կազմակերպություններին ու հասարակական շրջանակներին, 2023 թ. փետրվար-մարտին Վրաստանում հեղաշրջում իրականացնելու, նշված միավորներին իշխանության բերելու և Ռուսաստանի դեմ երկրորդ ճակատ բացելու փորձ կատարեց: Դրա համար իբրև առիթ օգտագործվեց **«Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին»** և **«Օտարերկրյա գործակալների գրանցման մասին»** հայտնի օրինագծերի ընդունման նախաձեռնությունը: Նշված օրինագծերը Արևմուտքի կողմից ուղղորդվող ուժերի և հասարակական շրջանակների կողմից բարձրացված հուժկու ալիքի ճնշման տակ հետ կանչվեցին: Այդուհանդերձ, Վրաստանի իշխանությունները, իրենց հաշվարկված քայլերի շնորհիվ տվյալ փուլում ձախողելով Արևմուտքի վերոնշյալ նպատակը⁵, մեկ տարի անց

<...>, բացառությամբ Ռուսաստանի Դաշնություն աշխարհային գործունեություն իրականացնելու նպատակով կամ ավելի քան 90 օր ժամկետով Ռուսաստանի Դաշնությունում ժամանակավոր գտնվելու համար մուտք գործող քաղաքացիների, այդ թվում՝ կրթություն ստանալու նպատակով», –ասված է փաստաթղթում: Հրամանագրով սահմանված են նաև ՌԴ-ում Շվեյցարիայի դեսպանատան Վրաստանի շահերի բաժնի աշխատակիցների կարգավիճակով Ռուսաստան գործուղված Վրաստանի քաղաքացիների և նրանց ընտանիքների անդամների կանոնները: Փաստաթղթի համաձայն՝ նրանց կտրամադրվեն միանվագ վիզաներ՝ երեք ամիս ժամկետով, իսկ ՌԴ ԱԳՆ-ի կողմից այդ աշխատակիցների հավատարմագրումից հետո նրանք և նրանց ընտանիքները հավատարմագրման ողջ ժամանակահատվածում կկարողանան ՌԴ այցելել առանց մուտքի արտոնագրի:

⁴ Указ Президента Российской Федерации от 10.05.2023 № 336 "О признании утратившим силу Указа Президента Российской Федерации от 21 июня 2019 г. № 287 "Об отдельных мерах по обеспечению национальной безопасности Российской Федерации и защите граждан Российской Федерации от преступных и иных противоправных действий". (10.05.2023), <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202305100003> (ընդունման օրը՝ 02.10.2024).

⁵ Саркисян Ваэ, Изнанка скандальных законопроектов: выбор Грузии, Регион и мир, научно-аналитический журнал, том XIV, N 2, 2023, ст. 9-19.

վերստին հայտարարեցին, որ նախկինում ունեցած մտահոգությունները չեն փարատվել, և խնդիրը շարունակում է մնալ արդիական: Հավելենք, որ 2023 թ. համանման օրինագծերը խորհրդարան էին ներկայացվել իշխող խմբակցությունից անջատված և 2022 թ. օգոստոսի 2-ին «**Ժողովրդի ուժ**» շարժումը հիմնելու մասին հայտարարությամբ հանդես եկած 4 պատգամավորի⁶ կողմից, իսկ իշխող ուժը սկզբից ևեթ աջակցեց օրենսդրական նախաձեռնությանը⁷:

⁶ Ձևավորված քառյակը 2022 թ. օգոստոսի 2-ին հանդես եկավ «**Ժողովրդի ուժ**» շարժումը հիմնելու մասին հայտարարությամբ: Ինչպես նշվում է հայտարարության մեջ, նրանց նպատակն է հասարակությանը զինել ճշմարտությամբ՝ վրաստանի ազգային շահերը պաշտպանելու համար, իսկ պատգամավորների՝ իշխող կուսակցությունից դուրս գալու հիմնական պատճառը պատերազմին (ռուս-ուկրաինական – Վ.Ս.) վրաստանի ներգրավվելու սպառնալիքն էր, սադրանքի փորձը, որը կապված է նույն արտաքին ուժերի հետ: *«Մենք կարծում ենք, որ պատերազմի վրանգը դեռևս իրական է, և դրա կանխման երաշխիքներ կարելի է ստեղծել միայն հանրությանը պատշաճ իրազեկելու միջոցով: Տեղեկատվության պակասի պայմաններում հասարակությունը կարող է խոցելի մնալ վրաստանում երկրի խաղաղությանն ու անկախությանը սպառնացող վրանգների նկատմամբ: ...Մեր հիմնական նպատակներից մեկը ոչ թե արևմտյան ինստիտուտների վրա հարձակումն է, այլ ավելի շուրջ վրաստանում արևմտյան կառույցների հեղինակությունը պաշտպանելն ու փրկելը: Մեր շարժումը կանխ ամեն ինչ վերականգնելու վրացական հասարակության վստահությունը արևմտյան ինստիտուտների նկատմամբ»,* – նշել էին պատգամավորները հայտարարության մեջ՝ հավելելով՝ եթե տեսնեն, որ իշխանությունն այլևս չի կարող դիմակայել պատերազմի հետ կապված ճնշումներին, ապա չեն բացառի, որ հասարակական շարժումը կվերածեն քաղաքական կուսակցության [տե՛ս *Տոնարար* *Տոնարար*, *Դիմիտրի Խոնդաձե*, *Միքեիլ Կալանձաձե*, *Միքեիլ Կալանձաձե*], <https://1tv.ge/news/sozar-subari-dimitri-khundadze-mikheil-yavelashvili-da-guram-macharashvili-sazogadoebriv-modzraoba-khalkhis-dzalas-afudzneben-da-ar-gamorickhaven-rom-politikur-partiadac-gardaiqmn/> (բեռնման օրը՝ 20.02.2023):

⁷ «Վրացական երազանք» խմբակցության ղեկավար Մամուկա Մդինարաձեն փետրվարի 20-ին հայտարարեց, որ ընդհանուր սկզբունքների շուրջ կա համաձայնություն՝ հավելելով, որ օրինագիծը նախատեսում է ընդամենը տասնօրյա ժամկետում գրանցվելու պարտավորություն. *«Եթե որևէ կազմակերպության արտաքին ֆինանսավորումը գերազանցում է 20 տոկոսը, ապա այն ռեգիստրում գրանցվելու համար ունի 10 օր: Իսկ հետո մեկ տարվա ընթացքում պետք է հայտարարագիր ներկայացնի իր եկամուտների ու ծախսերի մասին: Այս թափանցիկությունից բացի այլ բան չի դիտարկում: Ուստի, անհնար է փաստարկ տալ, թե ինչու կարելի է մերժել այս սկզբունքը»* [տե՛ս "ქართული ოცნების" სახელით შემოძლია ვთქვა, რომ პრინციპების დონეზე შევთანხმდით და მხარს დავუჭერთ "ხალხის ძალის" მიერ წარდგენილ კანონპროექტს - მამუკა მდინარაძე. (20.02.2023). <https://rustavi2.ge/ka/news/249362> (բեռնման օրը՝ 03.10.2024)]: Մեկ օր անց՝ փետրվարի 21-ին, իշխող «Վրացական երազանքի» նախագահ Իրակլի Կոբախիձեն հայտարարեց, որ «*Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին*» վրացական օրենքի նախագիծը լիովին համապատասխանում է մարդու իրավունքների չափանիշներին, ի տարբերություն արտերկրում ընդունված օրենքների: Ի. Կոբախիձեն նկատի ուներ ԱՄՆ-ում և ՌԴ-ում ընդունված համանման օրենքները տե՛ս *Грузинский законопроект об "иноагентах" лучше зарубежных аналогов – Кобахидзе. (21.02.2023), <https://sputnik-georgia.ru/20230221/gruzinskiy-zakonoproekt-ob-inoagentakh-luchshe-zarubezhnykh-analogov---kobakhidze-275107192.html>* (բեռնման օրը՝ 03.10.2024):

ორინაგდის վերաշրջանառումը 2024 թ.-ին. իշխանության հիմնավորումները, ընդդիմության և Արևմուտքի հակազդեցությունները

2024 թ. «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագիծը ներկայացրեց արդեն իշխող «Վրացական երազանքը»՝ այն հիմնավորմամբ, որ օտարերկրյա դոնորները մեծացրել են արմատական խմբավորումների գաղտնի ֆինանսավորումը Վրաստանում:

2024 թ. ասպարեզ բերվող «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագծի⁸ առնչությամբ իշխող «Վրացական երազանք-ժողովրդավարական Վրաստան» կուսակցության գործադիր քարտուղար, խորհրդարանական խմբակցության ղեկավար Մամուկա Մդինարաձեն ապրիլի 3-ին հայտարարեց, որ «...Օրինագիծը Վրաստանի խորհրդարան կբերվի ճիշտ նույն տեքստով, ինչ նախաձեռնվել էր անցյալ տարի, միակ տարբերությամբ... Այսօր մեր նախաձեռնած օրինագծում «օտար տերության շահերը հետապնդող կազմակերպություն» տերմինի փոխարեն կօգտագործվի «օտար տերության շահերը հետապնդող կազմակերպություն» տերմինը ...Հիշեցնեմ, որ օրինագծով միայն պահանջվում է, որ օտարերկրյա ֆինանսավորում ստացող կազմակերպությունները հրապարակեն իրենց տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնց խախտման համար նախատեսված են միայն ֆինանսական պատժամիջոցներ: Սա թափանցիկության և հասարակության առաջ հաշվետվողականության նվազագույն չափանիշն է»⁹:

Ընդդիմադիր կուսակցությունների ներկայացուցիչները կտրուկ արձագանքեցին խորհրդարանական մեծամասնության՝ «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագիծը վերաշրջանառելու որոշմանը, միաձայն հայտարարելով, որ դա հակասում է երկրի եվրոպական նկրտումներին¹⁰: Օրենքի նախագիծը կրկին ներկայացնելու

⁸ საქართველოს კანონი, უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ, თბილისი, 28 მაისი 2024 წ., N4194-XIVმს-Xმპ, ვებგვერდი. (03/06/2024), <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/6171895?publication=0> (բեռնման օրը՝ 11.07.2024):

⁹ Власти Грузии вновь иницируют закон об "иноагентах". (03.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240403/vlasti-gruzii-ynov-initsiuyut-zakon-ob-inoagentakh-287142245.html> (բեռնման օրը՝ 07.10.2024).

¹⁰ Այդուհանդերձ, ընդդիմադիր «Գիրչի» կուսակցության պատգամավոր Վախթանգ Մեգրելիշվիլին ապրիլի 4-ին հայտարարել է, որ օրենքի նախագծի նախաձեռնման պատճառով բողոքի ցույցեր չպետք է լինեն: Ըստ պատգամավորի՝ վեց ամիս անց խորհրդարանական ընտրություններ են, և պետք է իշխող ուժի ցանկացած հիմարության դեմ բողոքն արտահայտել քվեատույի մոտ: Վրաստանի նախկին վարչապետ Գիորգի Գախարիայի «Հանուն Վրաստանի» ընդդիմադիր կուսակցության պատգամավոր Բեկա Լիլուաշվիլին էլ հայտարարելով, որ կուսակցությունը մտադիր է այլընտրանքային օրինագիծ ներկայացնել խորհրդարան, փաստել է, որ թափանցիկության հետ կապված ոչ մի անհանգստություն չունեն: «Եթե որևէ մեկը թափանցիկության հետ կապված խնդիրներ ունի, և հաշվետվողականությունը նրանց համար անհարմարություն է ստեղծում, դա իշխանություններն են», – նշել է պատգամավորը [տե՛ս Будут ли в Грузии акции против закона

მასին ხայտარაროიქონინღ ლორღ მთახოგოიქონინღ ათაჯაგრეგ ზას სქირამიქოქას მით: Աკრიქი 4-ին თარადად ხაღორღაგროიქომღ კათოივღ ხიჯეგრეღ է, «...ორ სქროკასკან ჯორიორღღ Ⴀრასოროსინ ჰნორხეღ է ზესკნადოი კარგაქინდსკ¹¹ ხასკანსაქოღ, Ⴀრ დენნარსკეღ են Ⴀანდნაძოღოქი 2023 ზოსკანსი Ⴀოქენდერი 8-ი ხანდნარარასკანოღ² Ⴀქლად ხამაქათოასქას Ⴀაქლერი³, Ⴀრონგხე 9-ოღ Ⴀაქლ Ⴀბერათოღ է Ⴀრასოროსინ Ⴀოქლად ხანდნარარასკან¹ ხამოგქელი, Ⴀრ Ⴀაღაქაგხასკან ხასარასკოიქონინღ კაროღ է აგაქო

об "иноагентах"? К чему готовится оппозиция. (04.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240404/budut-li-v-gruzii-aktsii-protiv-zakona-ob-inoagentakh-k-chemu-gotovitsya-oppozitsiya-287171025.html> (ქენინან Ⴀოღ¹ 08.10.2024)];

¹¹ 2009 ზ. მსკნარსკეღ სქირამიქოქას Ⴀრსექას გოღდნსკერიქოქას დოაგირღ (ԱԳ), Ⴀოღ Ⴀბერათოღ էრ Ⴀრასოროსინ: 2014 ზ. ხონსიხინ სქირამიქოქონინღ Ⴀ Ⴀრასოროსინ სოოროაგრეგინ Ⴀსოგხაგმან ხამადქანსაგირღ (ԱԱ), Ⴀრინ Ⴀოქი მღეღ է მთელ 2016 ზ. ხოქიქი 1-ხე: 2022 ზ. მაროქი 3-ინ Ⴀრასოროსინ სქირამიქოქასინ Ⴀნღამსკეღელი ხაქოღ է Ⴀბრსკაქაგრეღ: 2022 ზ. ხონსიქი 23-ინ სქროკასკან ჯორიორღღ დანსაქე Ⴀრასოროსინ სქროკასკან ხენანსკარღ Ⴀ Ⴀათოროსოთასკანოიქონინღ ხაქონსეგ Ⴀრასოროსინ თორომარღელ ზესკნადო ბრსკი კარგაქინდსკ Ⴀინ Ⴀანსიგ ხետო, ბერ Ⴀაქარარქენ სქირასინდნაძოღოქი ბეგრასკაგოქოქას მღე Ⴀრასოროსინ Ⴀნღამსკეღოქას Ⴀქინოქი ქბერაქერქალ 12 ათაჯნახბერიქოქონინღ, ხაქონსი Ⴀაქასაქაქამანსბერ, Ⴀრონგ ზოქინ են¹ Ⴀსბოთაგმან ქბერაგონინღ, Ⴀაქაოქიგარქასგონინღ, Ⴀრასოქამიქოგონბერი Ⴀარბელქონინღ, Ⴀათოსკან Ⴀქქანსოქოქას Ⴀქარბეღ Ⴀნსკაქოქოქას მიქვაქაქი Ⴀაქაოქონინღ Ⴀ Ⴀქინ: 2023 ზ. Ⴀოქენდერი 8-ინ სქირასინდნაძოღოქი სქროკასკან ჯორიორღინ ათაჯარსკეღ Ⴀრასოროსინ თოღ ზესკნადო ბრსკი კარგაქინდსკ: Ⴀანდნაძოღოქი Ⴀოქარასკეღ გესკოივ სქ Ⴀნღქაქინმან ქბერაქერქალ, Ⴀოღ Ⴀბერათოღ էრ Ⴀრასოროსინ ხետ კაქლად Ⴀქინსკან Ⴀოქონინღსბერღ, სქ Ⴀნღქაქინმან Ⴀაღაქასკანოქოქას ქბერაქერქალ 2023 ზ. ხაღორღაგროიქონინღ, Ⴀოღ Ⴀაქასინღოღ է Ⴀრასოროსინ კოღმიგ დენნარსკეღი 9 Ⴀოღ Ⴀაქლერი: 2023 ზ. Ⴀესკენდერი 14-ინ სქროკასკან ჯორიორღ Ⴀოქოღ Ⴀაქაგრეგ Ⴀრასოროსინ ზესკნადო ბრსკი კარგაქინდსკ ჰნორხელი მასინ¹ Ⴀაქქი Ⴀონსელი, Ⴀრ კდენნარსკეღ Ⴀანდნაძოღოქი 2023 ზ. Ⴀოქენდერი 8-ი ხანდნარარასკანოღ Ⴀსინანსკად ხამაქათოასქას Ⴀაქლერი [თს¹ მარღ მიშელი - ევროკავშირის სბქომ გადაწევიტა, აღიაროს სქქართველოს ევროპული პერსპექტივა. (23.06.2022), <https://1tv.ge/news/sharl-misheli-evrokavshiris-sabchom-gadawyvita-aghiaros-saqartvelos-evropuli-perspeqtiva-da-mzadaa-statusi-mianichos-rogorc-ki-dasakhuli-prioritetebi-shesruldeba-saqartvelos-momavali-evrokavshir/> (ქენინან Ⴀოღ¹ 02.10.2024), ევროკავშირის წარმომადგენლობა სქქართველოში, ევროკავშირი და სქქართველო, ევროკავშირთან ურთიერობა, პოლიტიკური ურთიერობები. <https://www.eeas.europa.eu/georgia/evrokavshiri-da-sakartvelo-ka?s=221#2774> (ქენინან Ⴀოღ¹ 09.10.2024)];

¹² European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2023 Communication on EU Enlargement Policy, Brussels, 8.11.2023, COM(2023) 690 final, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/2023-communication-eu-enlargement-policy_en (ქენინან Ⴀოღ¹ 09.10.2024).

¹³ სქ 2023 ზ. Ⴀნღქაქინმან ქაქბექონ Ⴀრასოროსინ ხამარ Ⴀაქასინღლად 9 Ⴀაქლერი Ⴀბერათოღ են სქ-ი Ⴀბრ Ⴀოქენდერი ქბერაქერქალ Ⴀაქათბესკათოქოქას Ⴀ Ⴀოთარბერიქა თბესკათოქასკან მანსიქოქასგხაქი Ⴀბმ Ⴀაქქარღ, სქ Ⴀნღქანსო Ⴀოთაქინ Ⴀ Ⴀნსკანსკოქოქას Ⴀაღაქასკანოქოქას ხետ ხამაქათოასქანსოქოქას Ⴀარბელქონინღ, Ⴀაღაქასკან Ⴀსბოთაგმან Ⴀსნღიქი Ⴀოქონინღ, აგათ, Ⴀოქარ Ⴀ Ⴀრგასკექინ Ⴀბოროსკან გოღდნსკეღ Ⴀაქაოქონინღ, Ⴀაქაოქიგარქასგმან Ⴀ Ⴀათაქირაქასკან ხამაქი Ⴀ Ⴀოქონინღ Ⴀ Ⴀოქონინღ Ⴀარბელიქონინღ Ⴀოქოქომ Ⴀამსკარგაქინ მითბეგონინღ Ⴀასოთათონინღ, Ⴀ Ⴀქინ [თს¹ ევროკავშირის წარმომადგენლობა სქქართველოში, 2023 წლის კომუნიკაცია ევროკავშირის გაფართოების პოლიტიკასთან დაკავშირებით (ამონარიდი სქქართველოს შესახებ). (15.11.2023), https://www.eeas.europa.eu/delegations/georgia/2023-communication-eu-enlargement-policy-extract-about-georgia_en?page_lang=ka&s=221 (ქენინან Ⴀოღ¹ 08.10.2024)];

Միացյալ Թագավորության) խորհրդարանների արտաքին հանձնաժողովների նախագահները համատեղ հայտարարությամբ մտահոգություն են հայտնել և Վրաստանում իշխող ուժին կոչ արել հետ կանչել օրենքի նախագիծը խորհրդարանական քննարկումներից¹⁹:

Օրինագծի շուրջ բանավեճ, խորքային խնդիրների ուրվագծում

Ինչպես և սպասվում էր՝ Վրաստանում «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի ընդունման դեմ կրկին հուժկու արշավ սկսվեց: Սոցցանցերում արագորեն տարածվեց ինֆոգրաֆիկա՝ չորս փաստարկներով, թե ինչու է Վրաստանի խորհրդարանական մեծամասնության օրինագիծը «*ռուսական օրենք*»: Իշխանություններն այս բոլոր փաստարկներն անվանեցին ապատեղեկատվություն, տարածված ամենամեծ ընդդիմադիր կուսակցության՝ «Միացյալ ազգային շարժման» և հասարակական կազմակերպությունների կողմից: Իշխանություններն ընդգծել են, որ ԱՄՆ-ը, Իսրայելը և Ավստրալիան արդեն ունեն օրենքներ օտարերկրյա ֆինանսավորման թափանցիկության մասին, նման օրինագծերը քննարկման փուլում են Եվրամիությունում և Ֆրանսիայում: Ավելին, համեմատած, օրինակ, օտարերկրյա գործակալների գրանցման ամերիկյան օրենքի (FARA) հետ, որի խախտումը ենթադրում է բանտային պատիժ, վրացական օրինագիծը շատ ավելի ազատական է: Դրա համար ՀԿ-ներից ու լրատվամիջոցներից պահանջվում է միայն եկամուտների հայտարարագրում, որոնց եկամուտների 20%-ից ավելին ստացվում է դրսից, իսկ օրենքը խախտելու համար միայն տուգանք է սահմանվում: Բացի այդ, խարանումից խուսափելու համար վրացական օրինագիծը չի պարունակում «*օտարերկրյա գործակալ*» եզրույթը: «*Անցյալ տարի վրաց ժողովրդին և մեզ՝ իշխանություններին, խոստացան, որ արտաքին ֆինանսավորումը կլինի թափանցիկ, բայց մեզ խաբեցին, փոխանակ օտարերկրյա փողերն ավելի թափանցիկ դառնան, դրանք ավելի թաքնված եղան: ...Ամերիկացի և եվրոպացի հարկատուների փողերը հոսում են վրացական քաղաքականություն հասարակական կազմակերպությունների միջոցով, մինչդեռ քաղաքականության արտաքին ֆինանսավորումն արգելված է ամբողջ աշխարհում*», – հայտարարել է Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Շավվա Պապուաշվիլին՝ ներկայացնելով իշխանության օրենսդրական նախաձեռնության պատճառները²⁰: Իշխող

¹⁹ Եվրոպիս 12 լեյզնիս Սագարեո կոմիտեթեբի «Օցնեբաս» Ե.Ֆ. Րուսուլու կանոնի զսճեյեյեյեյե մուշվոլոճեյեյե. (05.04.2024), <https://bm.ge/news/evropis-12-qveynis-sagareo-komitetebi-otsnebas-ets-rusuli-kanonis-gatsvevisken-moutsodeben> (բեռնման օրը՝ 10.10.2024).

²⁰ Խորհրդարանի նախագահը հատուկ ուշադրություն է դարձրել ամերիկյան «Ժողովրդավարության ազգային հիմնադրամին» (NED) և «Հանուն ժողովրդավարության եվրոպական հիմնադրամին» (EED), որի ղեկավարության կազմում ընդգրկված են Եվրախորհրդարանի՝ Վրաստանի իշխանություններին սուր

«Վրացական երազանք» խմբակցության նախագահ Մամուկա Մդինարաձեի հայտարարությամբ էլ՝ Վրաստանը չի կարող խնդիրներ ունենալ Եվրամիության հետ հարաբերություններում «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի պատճառով, քանի որ Եվրամիությունը հենց ինքն է ընդունում նմանատիպ օրենք²¹:

Քննադատներին հակադարձեց նաև Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեն՝ փաստելով, որ տարածվող տեղեկություններն այն մասին, որ պետական կառույցներին հասանելի է ՀԿ-ների ֆինանսավորման մասին տեղեկատվությունը, կեղծ է: «Օրինազօծ ընդունումը կարևոր է, քանի որ հասարակությունը գործնականում տեղեկատվություն չունի ՀԿ-ների ֆինանսավորման աղբյուրների մասին, իսկ պետական կառույցներին հասանելի է տեղեկատվության առավելագույնը՝ 18%-ը», – հայտարարել է վարչապետը՝ հրապարակելով մի շարք հայտնի ՀԿ-ների շրջանում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները²²: Ի. Կոբախիձեն նաև փաստել է, որ ծախսերի զգալի մասն ընդհանրապես չի ցուցադրվում ֆինանսների նախարարությանը, հետևաբար, ըստ վարչապետի, ՀԿ-ների կողմից ծախսված միջոցների ոչ թե 82%-ը, այլ ավելի քան 90%-ը լիովին անթափանց է: Անդրադառնալով ներկայացված նախագծին՝ ֆինանսների նախարար Լաշա Խուցիշվիլին նույն օրը վստահեցրել է, որ օրինազօծված նախատեսվում է միայն կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակում և դրանց գործունեության մեջ որևէ սահմանափակում չի ենթադրվում: Նախարարը հավելել է, որ օրինազօծում չի նախատեսվում նաև «գործակալի» պիտակավորում²³:

քննադատության ենթարկող անդամներ: Պապուաշվիլի խոսքով՝ տարվա ընթացքում այդ հիմնադրամները ֆինանսավորել են Վրաստանում գործող կուսակցություններին և արմատական խմբավորումներին [տե՛ս Четыре лжи касательно закона об "иноагентах" – аргументы "Грузинской мечты". (05.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240405/chetyre-lzhi-kasatelno-zakona-ob-inoagentakh---argumenty-gruzinskoy-mechty-287190669.html> (բեռնման օրը՝ 10.10.2024)]:

²¹ Закон об "иноагентах" не повлияет на отношения Грузии и ЕС – лидер партии власти. (05.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240406/zakon-ob-inoagentakh-ne-povliyaet-na-otnosheniya-gruzii-i-es--lider-partii-vlasti--287200951.html> (բեռնման օրը՝ 10.10.2024).

²² Почему в Грузии хотят принять закон об "иноагентах" – аргументы премьера в деталях. (08.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240408/pochemu-v-gruzii-khotyat-prinyat-ob-inoagentakh---argumenty-premera-v-detalyakh-287219670.html> (բեռնման օրը՝ 12.10.2024).

²³ Лаша Хуцишвили – Представленный в связи с прозрачностью законопроект предусматривает только публикацию финансовой отчетности, соответственно, он не сможет ограничивать ту или иную деятельность. (08.04.2024), <https://1tv.ge/lang/ru/news/lasha-khucishvili-predstavlennyj-v-svjazi-s-prozrachnostju-zakonoproekt-predusmatrivaet-tolko-publikaciju-finansovoj-otchetnosti-sootvetstvenno-on-ne-smozhet-ogranichivat-tu-ili-inuju-deyatelnost/> (բեռնման օրը՝ 12.10.2024).

Օրինագծի քննարկման մեկնարկը Վրաստանի խորհրդարանում. բուն գործընթացների նախօրյակը

Վրաստանում առկա հասարակական-քաղաքական նման տրամադրությունների պայմաններում ապրիլի 8-ից խորհրդարանում սկսվեց օրինագծի քննարկումը: Նույն օրը Վրաստանի խորհրդարանի շենքի առջև սկսվեցին բողոքի ցույցերը²⁴: Վրաստանի պետական անկախության վերականգնման մասին ակտի ընդունման և ազգային միասնության, քաղաքացիական ներդաշնակության և հայրենիքի համար զոհվածների հիշատակի օրը՝ ապրիլի 9-ին, ՀԿ-ների նախաձեռնությամբ մայրաքաղաքի կենտրոնական Ռուսթավելի պողոտայով տեղի ունեցած երթը, որին տրվել էր «Ազատության երթ» անվանումը, ծայրահեղ քննադատեց իշխանությունը²⁵: Իշխանությունները մեծ աղմուկ բարձրացրին նաև Վրաստանում «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի ընդունման անհրաժեշտության մասին տեղեկատվությամբ պաստառների՝ «Ֆեյսբուք» սոցիալական ցանցի կողմից արգելափակվելու պատճառով: Իշխող «Վրացական երազանքի» գործադիր քարտուղար Մամուկա Մդինարաձեն հայտնել է, որ «Մետան» կեղծ տեղեկատվություն է ստացել Վրաստանից, և այդ, Մդինարաձեի որակմամբ, շատ սպեկուլյատիվ տեղեկությունները տրամադրել են նրանց պայմանագրային ընկերությունները՝ կապալառուները, Վրացական բարեփոխումների ասոցիացիայի հիմնադիր Սերգի Կապանաձեի և այլոց գլխավորությամբ²⁶: Նրա խոսքով, Վրաստանում

²⁴ Законопроект об "иноагентах" обсуждался в парламенте Грузии на фоне акции протеста. (08.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240408/zakonoproekt-ob-inoagentakh-obsuzhdalsya-v-parlamente-gruzii-na-fone-aktsii-protesta-287223743.html> (բեռնման օրը՝ 12.10.2024).

²⁵ Իշխող ուժի պատգամավոր Ռատի Իոնաթամիշվիլին Վրաստանի համար խորհրդանշական այդ օրը նախաձեռնած երթի կապակցությամբ հայտարարեց. «*Չի կարող լինել ավելի մեծ սիմվոլիզմ և ավելի մեծ յուստփրացիա, ինչպես որ անհնար է ավելի թշնամական արարք կատարել. ապրիլի 9-ին նրանք երթեր են անցկացնում թափանցիկության և անկախության դեմ*» [տե՛ս Враждебное отношение к Грузии – депутат о марше против закона об "иноагентах". (09.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240409/vrazheskoe-otnoshenie-k-gruzii-deputat-o-marshe-protiv-zakona-o-inoagentakh-287247843.html> (բեռնման օրը՝ 15.10.2024)]:

²⁶ 2024 թ. ապրիլի 8-ին վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեն հայտարարել էր, որ քաղաքական կուսակցությունների հետ կապված «Factcheck» և «Առասպելների դետեկտոր» հասարակական կազմակերպությունները գրաքննություն են իրականացնում սոցիալական ցանցերում: Այս կազմակերպությունների թիկունքում կանգնած են նախկին փոխարտգործնախարար Սերգի Կապանաձեն և Թամար Կինցուրաշվիլին, ով նախորդ կառավարության օրոք զբաղեցնում էր Վրաստանի հանրային հեռարձակողի տնօրենի պաշտոնը: «*Սա ցույց է տալիս ձեռագիրը և արժեքները, այսինքն՝ ոչ թափանցիկությունն ու գրաքննությունը. սա Եվրոպան է այս մարդկանց համար, հենց այդպես են դա ներկայացնում մեզ, և հակառակ հայտարարություններն այն են, ինչ դուք շատ լավ գիտեք*», – ասել է Կոբախիձեն՝ հավելելով, որ ոչ թափանցիկությունն ու գրաքննությունը բացարձակապես անընդունելի են [տե՛ս Почему в Грузии хотят принять закон об "иноагентах" – аргументы премьера в деталях. (08.04.2024), <https://sputnik->

«*Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին*» վրացական օրինագիծը լայն քննարկման արժանացավ նաև Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեի՝ Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետություն կատարած պաշտոնական այցի ժամանակ: Ապրիլի 12-ին Բեռլինում տված համատեղ ասուլիսի ժամանակ Գերմանիայի դաշնային կանցլեր Օլաֆ Շոլցը խստորեն քննադատել է օրինագիծը և մտահոգություն հայտնել դրա՝ վերստին հրապարակ բերելու կապակցությամբ³⁰: Նույն ասուլիսի ժամանակ Վրաստանի վարչապետը քաղաքավարի կերպով հայտնել է, որ իրենք հետքայլ չեն անելու, և որ վրացական օրինագիծը համապատասխանում է ժողովրդավարության բոլոր հիմնական սկզբունքներին: Ըստ Ի. Կոբախիձեի՝ օրինագծի ընդդիմախոսները չեն հիմնավորել, թե ինչու հասարակական կազմակերպությունները չպետք է պահպանեն թափանցիկության սկզբունքը³¹:

Ապրիլի 14-ի մեկ այլ հայտարարությամբ էլ Վրաստանի վարչապետը ԱՄՆ-ի, ԵՄ-ի և ԵՄ անդամ երկրների դեսպաններին հրավիրել է ուղիղ եթերում կազմակերպել «*Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին*» օրենքի նախագծի հանրային քննարկումը: Կառավարության ղեկավարի խոսքով, այս կերպ հասարակությունը կհասկանա Վրաստանի ինքնիշխանությունը պաշտպանող օրենք ընդունելու անհրաժեշտությունը: Վարչապետը համարձակորեն հայտարարել է նաև, որ Վրաստանում վերջին տարիներին ներդրված պրակտիկայի համաձայն՝ օտարերկրյա դիվանագետները շարունակում են աշխուժորեն մասնակցել երկրում ընթացող քաղաքական բանավեճերին՝ հատկապես ինտենսիվորեն փորձելով համատեղել օրենսդիրի գործառույթը, ակտիվորեն մասնակցել օրինաստեղծ գործընթացին և թելադրել ներկայացուցչական ժողովրդավարության հիմնական մարմին՝ վրաց ժողովրդի կողմից ընտրված խորհրդարանին, թե որ օրենքն ընդունել, որը՝ ոչ: «*Թեև քաղաքական ընդդիմությանը փոխարինելու այս պրակտիկան չի համապատասխանում դիվանագիտության չափանիշներին, սակայն հաշվի առնելով ընդդիմության քաղաքական և ինտելեկտուալ ռեսուրսների սղությունը, մենք դա կարող ենք որոշակիորեն հասկանալ*», – նշել է վարչապետը՝ հավելելով, որ օտարերկրյա դիվանագետների քննադատական հայտարարությունները զուրկ էին որևէ փաստարկից և հիմնավորումից³²: Հավելենք, որ

³⁰ Олаф Шольц - В Германии, как и в Евросоюзе, мы критически смотрим на закон о прозрачности иностранного влияния, надеемся, что Грузия не примет закон. (12.04.2024), https://1tv.ge/lang/ru/news/olaf-sholc-v-germanii-kak-i-v-evrosojuze-my-kriticheski-smotrim-na-zakon-o-t-g-agentakh-nadeemsja-chto-gruzija-ne-primet-zakon/?_cf_chl_tk=ygczQJn8Dib0bZgzUI.3liPNNGzqol7bdxhKCeVqWtg-1729172545-1.0.1.1-uAqVWBaA8S5OneZ9d1E_IP.KllnLVhFOdjQoT06NFRsk (բեռնման օրը՝ 17.10.2024).

³¹ Шольц призвал Грузию не принимать закон об "иноагентах", а Кобахидзе настоял на своем. (12.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240412/sholts-prizval-gruziyu-ne-prinimat-zakon-ob-inoagentakh-a-kobakhidze-nastoyal-na-svoem-287295527.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³² საქართველოს მთავრობა, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის განცხადება. (2024-04-14),

Վրաստանի վարչապետի այս առաջարկը մնաց անարձագանք, և դա, իբրև հաղթաթուղթ, Ի. Կոբախիձեն անհրաժեշտ պահերին հիշեցրեց հանրությանը:

Ապրիլի 15. իշխանության դեմ գործողությունների նոր ակտ

Այսպիսով՝ Վրաստանի խորհրդարանի իրավական հանձնաժողովում «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի նախագծի քննարկումը ապրիլի 15-ին սկսվեց բողոքի գործողություններին զուգահեռ. նույն օրը օրենսդիր մարմնի շենքում բողոքի ակցիա անցկացրին ընդդիմադիր պատգամավորները («Միացյալ ազգային շարժում», «Աղմաշենքեղի ռազմավարություն» կուսակցություններից, «Եվրալավատեսներ» խորհրդարանական քաղաքական խմբից և այլն), որոնք, հանձնաժողովի լուսնների մեկնարկից առաջ հանդես եկան համատեղ ասույիսով և պահանջեցին հետ կանչել օրինագիծը, իսկ դրսում՝ հասարակական կազմակերպությունների և քաղաքացիական սեկտորի ներկայացուցիչները³³: Տվյալ օրվա հանձնաժողովի նիստն անգամ ուղեկցվեց զանգվածային ծեծկոտուքով³⁴: Նույն օրը Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեն հանդիպել է Վրաստանում ԱՄՆ-ի դեսպան Ռոբին Դաննիգանի, ԵՄ դեսպան Պավել Հերչինսկու և Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի ՄԹ դեսպան Մարկ Քլեյթոնի հետ, քննարկել օրինագիծը, վերահաստատել, որ օրենքը լիովին համապատասխանում է բոլոր հիմնարար իրավական սկզբունքներին և կրկնել իր առաջարկը՝ օրինագծի մասին կազմակերպել բաց քննարկում, որպեսզի վրաց հասարակության և Վրաստանի բարեկամների մոտ հարցականներ չմնան³⁵:

https://www.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=596&info_id=88164 (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³³ Парламент Грузии приступил к рассмотрению законопроекта об "иноагентах". (15.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240415/parlament-gruzii-pristupil-k-rassmotreniyu-zakonoproekta-ob-inoagentakh-287331822.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³⁴ «Քաղաքացիներ» կուսակցության ընդդիմադիր պատգամավոր Ալեկո Էլիսաշվիլին հարձակվեց ամբիոնի մոտ ելույթ ունեցող «Վրացական երազանք» խմբակցության նախագահ Մամուկա Մդինարաձեի վրա և հարվածեց գլխին, ինչից հետո խորհրդարանում սկսվեց մեծ իրարանցում [տե՛ս Драка в парламенте Грузии – обсуждение закона об "иноагентах" пришлось прервать. (15.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240415/draka-v-parlamente-gruzii--obsuzhdenie-zakona-ob-inoagentakh-prishlos-prervat-287335689.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024)]: Հավելենք, որ արարքը դատապարտել են թե՛ իշխանական, թե՛ որոշ ընդդիմադիր («Լեյոն Վրաստանի համար», «Գիրչի» և այլ կուսակցությունների ներկայացուցիչներ) խորհրդարանական ուժեր [տե՛ս Драка в парламенте Грузии – что говорят политики. (15.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240415/draka-v-parlamente-gruzii--chto-govoryat-politiki-287339765.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024)]:

³⁵ საქართველოს მთავრობა, პრემიერ-მინისტრი აშშ-ის, ევროკავშირისა და დიდი ბრიტანეთის ელჩებს კანონპროექტზე „უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ“ ესაუბრა. (15.04.2024), https://www.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=596&info_id=88171 (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

Ապրիլի 15-ի ուշ երեկոյան, 12 ժամ տևած բուռն քննարկումներից հետո, Վրաստանի խորհրդարանի իրավական հանձնաժողովը հավանություն տվեց «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագծին³⁶, ինչը կրկին ուղեկցվեց խորհրդարանը շրջապատած ցուցարարների բուռն գործողություններով և կարգազանցների ձերբակալություններով³⁷: Ապրիլի 16-ին, վերսկսված բողոքի գործողություններին զուգահեռ, Վրաստանի խորհրդարանը սկսեց 1-ին ընթերցմամբ քննարկել աղմկահարույց նախագիծը՝ մինչ քննարկման մեկնարկը ծանոթանալով «Հանուն Վրաստանի» կուսակցության (հիմնադրվել է 2021 թ.՝ Վրաստանի նախկին վարչապետ Գեորգի Գախարիայի կողմից) առաջարկած երկու այլընտրանքային նախագծերին և դեմ քվեարկելով դրանց քննարկմանը³⁸: Նույն օրը Եվրոպայի խորհուրդը հայտարարություն տարածեց, ըստ որի՝ Եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԽԽՎ) նախագահ Թեոդորոս Ռուսոպուլոսը դիմել է «Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովին (Վենետիկի հանձնաժողով)՝ «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» վրացական օրինագծի՝ Եվրոպայի խորհրդի չափանիշներին համապատասխանության վերաբերյալ արագացված եզրակացություն պատրաստելու համար³⁹: Այնուամենայնիվ, արդեն երրորդ օրը շարունակվող բողոքի գործողությունների միջավայրում⁴⁰ Վրաստանի խորհրդարանը ապրիլի 17-ին ձայների 83 «կողմ», 0 «դեմ»

³⁶ Комитет парламента Грузии одобрил законопроект об иноагентах. (15.04.2024), <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/20554027> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³⁷ Задержания на акции против закона об "иноагентах" в Тбилиси – на месте мобилизован спецназ. (15.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240415/zaderzhaniya-na-aktsii-protiv-zakona-ob-inoagentakh-v-tbilisi---na-meste-mobilizovan-spetsnaz-287347280.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³⁸ Парламент Грузии приступил к рассмотрению проекта закона об "иноагентах". (16.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240416/parlament-gruzii-pristupil-k-rassmotreniyu-proekta-zakona-ob-inoagentakh-287360590.html> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

³⁹ PACE President asks the Venice Commission for an opinion on the draft law on Transparency of Foreign Influence. 16 APRIL 2024, <https://www.coe.int/en/web/tbilisi/-/pace-president-asks-the-venice-commission-for-an-opinion-on-the-draft-law-on-transparency-of-foreign-influence> (բեռնման օրը՝ 18.10.2024).

⁴⁰ Օրենքի դեմ բողոքի ակցիայի որոշ մասնակիցներ խոչընդոտել են նաև «Իմեդի» հեռուստաընկերության նկարահանող խմբերի մասնագիտական գործունեությունը և վիրավորել նրանց: Դատապարտելով դա՛ իշխանամետ պատգամավոր, «Ժողովրդի ուժը» նորաստեղծ կուսակցության ղեկավար Սոզար Սուբարը հիշեցրել է ընդդիմության առանցքում գտնվող նախկին իշխող ուժի գործողություններն ընդդեմ նույն հեռուստաընկերության. ««Ազգային շարժման» բնույթը չի փոխվում, նրանք ոչինչ չեն մոռանում ու ոչինչ չեն սովորում: Երբ իրենք էին իշխանության, մահակներով ներխուժում էին հեռուստաընկերություններ, փակում, խլում էին տերերից, ծեծում էին լրագրողներին, այսօր նրանք նույնն են անում» [տե՛ս Нападение на журналистов "Имеди" на акции против закона об "иноагентах" – мнение политиков. (17.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240417/napadenie-na-zhurnalistov-telekompanii-imeri-vo-vremya-aktsii-protesta---mnenie-politikov-287382707.html> (բեռնման օրը՝ 19.10.2024)]: Հրեա միլիարդատեր Բադրի Պատարկացիշվիլիի կողմից 2001 թ.

հարաբերակցությամբ 1-ին ընթացմամբ քվեարկել է օրենքի նախագծի օգտին: Քվեարկությանը մասնակցել են միայն խորհրդարանական մեծամասնության ներկայացուցիչները, որը ներկայացնում են «Վրացական երազանք-ժողովրդավարական Վրաստան» և «Ժողովրդի ուժ» կուսակցությունները: Նույն օրը Վրաստանի վարչապետը հանդես եկավ ծավալուն մամուլի ասուլիսով՝ հիմնարար կերպով ներկայացնելով «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագծի ընդունման անհրաժեշտությունը պետության անվտանգությունն ու ինքնիշխանությունը լիարժեք ապահովելու, արտաքին միջամտությունը վերահսկելի դարձնելու, բոլոր ոլորտներում թափանցիկություն և հաշվետվողականություն ապահովելու հրամայականի որդեգրման տեսանկյունից: Վարչապետը նաև փաստարկված ներկայացրել է օրինագծին դեմ դուրս եկած կազմակերպությունների, ուժերի, ինչպես նաև հավաքական Արևմուտքի երկդիմի, հիմնազուրկ և բացահայտ հակապետական քայլերի ու գործողությունների ողջ խճապատկերը⁴¹: Իսկ Վրաստանի նախագահ, Արևմուտքի կողմից ուղղորդվող Սալոմե Ջուրաբիշվիլին էլ նույն օրը հայտարարել է, որ կօգտվի վետոյի իրավունքից, եթե խորհրդարանն ընդունի «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքը, չնայած այն բանին, որ վետոն կհաղթահարվի⁴²: Արձագանքելով Վրաստանում տեղի

հիմնադրված և 2003 թ. հեռարձակումն սկսած «Իմեդի» հեռուստաընկերությունը 2007 թ. ենթարկվեց Մ. Սաակաշվիլիի ռեժիմի հալածանքներին: Թբիլիսիում սկսված բողոքի ցույցերը լայնորեն լուսաբանելու և Բ. Պատարկացիշվիլի՝ Մ. Սաակաշվիլիի ռեժիմին կտրուկ հակադրվելու պատճառով 2007 թ. նոյեմբերի 7-ին մի քանի հարյուր զինված հատուկջոկատայիններ ներխուժեցին հեռուստաընկերության տարածք, հեռուստալիքի աշխատակիցներին հրամայեցին պառկել հատակին, իսկ հեռարձակումն ընդհատվեց, երբ հաղորդավարները փորձեցին ուղիղ եթերում խոսել հարձակման մասին: Զինված հարձակման հետևանքով մեծապես վնասվեցին հեռուստաընկերության ստուդիաները ու տեխնիկայի զգալի մասը: Դեպքից հետո սկսվեց ՀԸ-ի՝ մեծահարուստի ընտանիքից խլելու գործընթացը (եթերագրկում, հեռարձակման լիցենզիայի կասեցում, կալանք գույքի վրա, դատական գործընթացներ, կառավարման իրավունքի՝ այլ ընկերության փոխանցում և այլն): 2008 թվականի փետրվարի 13-ին Լոնդոնում Բ. Պատարկացիշվիլիի առեղծվածային մահվանից հետո, ի վերջո, 2009 թ. օգոստոսի 27-ից ՀԸ-ի 100% բաժնետերը դարձավ «Ջորջիան մեդիա փրոդաքշն գրուպ» ՍՊԸ-ն, որի բաժնետոմսերի 45%-ի սեփականատերն այն ժամանակ իշխող «Միացյալ ազգային շարժում» կուսակցության էկոնոմիկայի նախկին նախարար Գիորգի Արվելաձեն էր: 2012 թ. իշխանափոխությունից հետո հեռուստալիքը խորհրդանշական գնով վերադարձվեց Բ. Պատարկացիշվիլի ընտանիքին՝ բաժնետոմսից հրաժարվելու պայմանավորվածության հիման վրա:

⁴¹ საქართველოს მთავრობა, პრემიერ-მინისტრის პრესკონფერენცია „უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ“ კანონპროექტთან დაკავშირებით. (17.04.2024), https://www.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=596&info_id=88175 (բեռնման օրը՝ 19.10.2024).

⁴² Президент Грузии пообещала наложить вето на закон об иноагентах ради ЕС. (17.04.2024), <https://www.rbc.ru/politics/17/04/2024/661fae209a79476c786b5df3> (բեռնման օրը՝ 19.10.2024). Հավելենք, որ վետոն հաղթահարելու համար անհրաժեշտ էր պատգամավորների ընդամենը 76 ձայն, մինչդեռ խորհրդարանական մեծամասնությունն ուներ 83 տեղ խորհրդարանում:

ունեցող գործընթացներին՝ ՌԴ արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովը լրատվամիջոցներին տված հարցազրույցում նշել է, որ «...Վրաստանում ցույցերը Սալոմե Ջուրաբիշվիլիին վերածել են խոսքի ազատության մարտիկի, թեև օրենքը շարժվում է, իսկ ԱՄՆ-ում, Ֆրանսիայում, Լեհաստանում, ԵՄ շարժվում էրկրներում կան պուզանքներ նախատեսող օրենքներ և քրեական պատասխանատվություն, եթե փող եք ստանում և դուք նրանց մասին չեք խոսում և ինչ-որ բան այն չեք անում այս փողի հետ»⁴³:

Վրաստանը՝ «ՀԿ-պետություն»։ Արևմուտքի նպատակների բնութագրումը իշխանությունների կողմից

Թեժ քննարկումների և ներքաղաքական լարվածության այդ փուլում չափազանց հետաքրքրական է իշխող «Վրացական երազանք» կուսակցության պատգամավոր Նիկոլոզ Սամխարաձեի հայտնած տվյալները, ըստ որի՝ Վրաստանում գործում է 25 հազար ակտիվ հասարակական կազմակերպություն, որոնց 90%-ը ֆինանսավորվում է օտարերկրյա աղբյուրներից: Կարևորելով վերջիններիս արտաքին ֆինանսավորման թափանցիկության ապահովումը՝ պատգամավորը փաստել է, որ սա ամենաբարձր ցուցանիշներից մեկն է աշխարհում՝ հաշվի առնելով այն փաստը, որ Վրաստանի բնակչությունը կազմում է 3,7 միլիոն: «Սա նշանակում է, որ Վրաստանի յուրաքանչյուր 148 քաղաքացուն բաժին է ընկնում գրեթե մեկ ՀԿ», – ասել է Ն. Սամխարաձեն BBC-ին տված հարցազրույցում⁴⁴: «Վրացական երազանք-ժողովրդավարական Վրաստան» իշխող կուսակցության ղեկավար Իրակլի Ղարիբաշվիլին էլ իր հայտարարությամբ է՛լ ավելի է անկեղծացել՝ ուղղակի կամ անուղղակի կերպով փաստելով, որ Վրաստանի՝ Եվրամիությանն անդամակցելու գործընթացը խնդրո առարկա օրինագծով պայմանավորելը կեղծ կատեգորիա է: «...Իշխող կուսակցությունը կվերացնի «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքը, եթե ԵՄ-ն դա պայման դնի միությանը միանալու համար: Այսօր երկիրը (ԵՄ անդամ) չի դառնա: Մենք պատրաստ չենք դառնալ ԵՄ անդամ, մանավանդ որ խնդիրներն այնքան շարժվում են: Այսօր Եվրամիությունը պատրաստ չէ ընդլայնման, և դրա համար ժամանակ կպահանջվի: Իսկ հետագա քայլերը կսխալված կլինեն բազմաթիվ գործոններից: Պարզ ասած՝ եթե երկիրը պատրաստ լինի, և մեզ ասեն, որ վաղը մենք կդառնանք ԵՄ անդամ, մենք կարող ենք

⁴³ Сергей Лавров назвал мягчайшим закон об "иноагентах" в Грузии. (22.04.2024). <http://ru.gruzinform.ge/news/61783/sergej-lavrov-nazval-mAgCajSim-zakon-ob-inoagentaK-v-gruzii.html> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

⁴⁴ В Грузии 90% НПО получают финансирование из-за рубежа – депутат. (17.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240419/v-gruzii-90-iz-25-tysyachi-npo-poluchayut-finansirovanie-iz-za-rubezha---deputat--287428036.html> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

վերացնել օրենքը, վերանայել այն և ընդունել նորը կամ փոխել այն»⁴⁵: Ի. Ղարիբաշվիլիի այս հայտարարությունը կարելի է համարել շախմատային հաջողված քայլ և ուղերձ առ այն, որ օրինագիծը Արևմուտքի համար սոսկ պատրվակ է ինքնիշխանությունն ամրապնդող և արևմտյան թելադրանքից ձերբազատվող Վրաստանի վրա արհեստական ճնշում գործադրելու համար:

Արևմուտք–Վրաստանի իշխանություններ առճակատումը օրինագծի քննարկման և ընդունման ողջ ընթացքում

Ապրիլի 22-ին Լյուքսեմբուրգում ԵՄ ԱԳ նախարարների հանդիպմանը հաջորդած մամուլի ասուլիսում Եվրամիության արտաքին գործերի և անվտանգության քաղաքականության հարցերով բարձր ներկայացուցիչ ժոզեպ Բորելն ասել է, որ նախարարները քննարկել են Վրաստանում ստեղծված իրավիճակը և իրենց մտահոգությունն են հայտնել «թափանցիկության մասին» օրենքի առնչությամբ: Նա հիշեցրել է, որ Վրաստանի կառավարությունը պարտավորվել է հետ կանչել օրինագիծը և այն նորից չշրջանառել՝ ընդգծելով, որ այդ պարտավորությունը չի կատարվել⁴⁶: Արձագանքելով ժոզեպ Բորելին՝ իշխող «Վրացական երազանքի» գործադիր քարտուղար Մամուկա Մդինարաձեն ասել է. «Մենք պարոն Բորելին և մեր ցանկացած այլ ընկերոջ, գործընկերոջ ու նրանց ներկայացուցիչներին հարցնում ենք՝ ինչո՞ւ է թափանցիկությունը Վրաստանին հեռացնում Եվրոպայից... Երբ մեզ քննադատում են, թող մեկը պատասխանի հարցին՝ ինչո՞ւ Վրաստանին չի կարելի անել այն, ինչը հնարավոր է ավելի կոշտ ձևով Ֆրանսիայի, Եվրամիության և այլնի համար: Սրա պատասխանը չկա»⁴⁷: Վարչապետ Ի. Կոբախիձեի արձագանքն առավել խիստ էր. «Երբ ոչ միայն դիվանագետը, այդ թվում՝ ժոզեպ Բորելը, այլ ցանկացած եվրոպացի քաղաքական գործիչ հայտարարություն է անում խորհրդարանի ընդունած օրենքի վերաբերյալ, նա ինքնաբերաբար ընդգրկվում է քաղաքական բանավեճի մեջ: Այսինքն, այսօր ժոզեպ Բորելը կապված է այն քաղաքական բանավեճի հետ, որը պետք է փարվի երկրի ներսում», – հայտարարել է նա՝ հավելելով, որ խորհրդարանում օրենքը քննարկում են քաղաքական կուսակցությունները, այլ ոչ թե դրսից

⁴⁵ Лидер правящей партии Грузии назвал условия отзыва закона об "иноагентах". (20.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240420/lider-pravyaschey-partii-gruzii-nazval-usloviya-otzyva-zakona-ob-inoagentakh-287449573.html> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

⁴⁶ HR Borrell: "This Law is Incompatible with EU Values". (22.04.2024), <https://civil.ge/archives/600787> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

⁴⁷ Почему Грузии нельзя то, что можно ЕС? Лидер "Грузинской мечты" резко ответил на критику. (23.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240423/pochemu-gruzii-nelzya-to-chno-mozhno-es-lider-gruzinskoy-mechty-rezko-otvetil-na-kritiku-287503704.html> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

ինչ-որ մեկը, այդ թվում՝ գործընկերը կամ ընկերը⁴⁸: Վարչապետը դրանով եվրոպացի դիվանագետին ուղղակիորեն մեղադրել է Վրաստանի ներքին գործերին միջամտելու մեջ: Ոչ պակաս կտրուկ էր Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Շավվա Պապուաշվիլիի արձագանքը Ժողեպ Բորելի հայտարարությանն ի պատասխան. «Վստահ եմ, որ Ժողեպ Բորելը չի կարողացել այս օրինագիծը, ես միանգամայն վստահ եմ: ...Սա օրենք է, որը հիմնված է վրաց ժողովրդի շահերի վրա: Դա կարող է չբխել ուրիշների շահերից, հատկապես նրանց, ում ֆինանսները Վրաստան են հոսում ոչ թափանցիկ ձևով, և, ցավոք, Վրաստանում ԵՄ ֆինանսավորումը նույնպես անթափանց է», – ասել է Շ. Պապուաշվիլին՝ հավելելով, որ «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքը հակասում է միայն նրանց, ում ֆինանսներն անթափանց են⁴⁹: Խորհրդարանի նախագահը ապրիլի 24-ին անդրադարձել է նաև Վրաստանում տիրող իրավիճակի վերաբերյալ նախօրեին Եվրախորհրդարանում քննարկմանն ու այդ կառույցի որոշ պատգամավորների նախաձեռնած բանաձևի նախագծին, որը պահանջում է պատժամիջոցներ կիրառել «Վրացական երազանքի» հիմնադիր Բիծինա Իվանիշվիլիի և այն պատգամավորների դեմ, ովքեր «կողմ» են քվեարկում «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքին: Բացի այդ, հայտարարություններ են հնչել՝ պահանջելով ազատ արձակել Վրաստանի նախկին նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլիին, ինչպես և սպառնալիքներ են հնչել՝ վիճահարույց օրինագծի ընդունման դեպքում սառեցնել Վրաստանի՝ ԵՄ անդամակցության բանակցությունները, դադարեցնել ԵՄ ֆինանսական օգնությունը և այլն⁵⁰: Վրաստանի խորհրդարանի նախագահը փաստել է, որ անցյալում էլ են եղել նման բանաձևեր և սպառնալիքներ, որ, եթե Սաակաշվիլին ազատ չարձակվի, թեկնածուի կարգավիճակ չի լինի: Չնայած դրան՝ Սաակաշվիլին դեռ բանտում է, իսկ Վրաստանը ստացել է թեկնածու երկրի կարգավիճակ: Ըստ Շ. Պապուաշվիլիի՝ այս նույն եվրոպացի խորհրդարանականները Վրաստանի իշխանություններից պահանջել են պատժամիջոցներ

⁴⁸ Премьер Грузии назвал вмешательством в дела страны слова Борреля о законе об иноагентах. (22.04.2024), <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/20626201> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

⁴⁹ Боррель критикует грузинский законопроект, даже не прочитав его – глава парламента Грузии. (23.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240423/borrel-kritikuet-gruzinskiy-zakonoproekt-dazhe-ne-prochitav-ego--glava-parlamenta-gruzii-287509433.html> (բեռնման օրը՝ 20.10.2024).

⁵⁰ Եվրախորհրդարանի պատգամավոր Միրիամ Լեքսմանը, Եվրոպական խորհրդին կոչ անելով պատժամիջոցներ կիրառել Բիծինա Իվանիշվիլիի նկատմամբ և ազատ արձակել Միխեիլ Սաակաշվիլիին՝ հայտարարել է, որ առաջարկվող օրենքը կխաթարի քաղաքացիական հասարակության և անկախ լրատվամիջոցների աշխատանքը [տե՛ս MEP Lexmann calls for sanctions on Ivanishvili and Saakashvili's release. (23.04.2024), <https://1tv.ge/lang/en/news/mep-lexmann-calls-for-sanctions-on-ivanishvili-and-saakashvilis-release/> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024)]:

կիրառել Ռուսաստանի դեմ, և որ Վրաստանը չի պատրաստվում իր քաղաքացիների կյանքով վճարել հանուն պատժամիջոցների ներդրման⁵¹: «Եվրախորհրդարանի պարզամավորների այս խումբը, երբ մեզ ասում է, որ օրենքը չի համապատասխանում եվրոպական արժեքներին, նրանք նկատի ունեն, որ մենք հանցագործների կողքին չենք, մենք չենք հարձակվում ոստիկանության վրա, Միխեիլ Սասկաշվիլին բանտում է որպես հանցագործ: Սրացվում է՝ քանի որ մենք դա անում ենք, դա հակասում է եվրոպական արժեքներին», – ասել է Շ. Պապուաշվիլին՝ հավելելով, որ եվրոպացի խորհրդարանականների այդ խումբը լիովին հեռացել է ոչ միայն եվրոպական արժեքներից, այլև համամարդկային արժեքներից⁵²:

Վրաստան–Արևմուտք հակադրությունը նոր փուլ թևակոխեց, երբ վերոնշյալ քննարկումների և նախաձեռնությունների արդյունքում ապրիլի 25-ին Եվրախորհրդարանը 425 «կողմ», 25 «դեմ» և 30 «ձեռնպահ» ձայների հարաբերակցությամբ (պատզամավորների ընդհանուր թիվը 705 էր) ընդունեց բանաձև՝ շեշտելով, որ Վրաստանի՝ ԵՄ-ին անդամակցելու բանակցությունները չպետք է սկսվեն, քանի դեռ այս օրենքը Վրաստանի իրավական կարգի մաս է կազմում (3-րդ կետ): Բանաձևով կոչ է արվում Վրաստանի կառավարությանը նաև ձեռնպահ մնալ այնպիսի օրենսդրական առաջարկներ ներկայացնելուց, որոնք հակասում են ժողովրդավարության, օրենքի գերակայության, մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների սկզբունքներին և, հետևաբար, հակասում են ԵՄ անդամակցության Կոպենհագենի չափանիշներին (4-րդ կետ), կոչ է անում Եվրոպական հանձնաժողովին անհապաղ գնահատել օրենքի ազդեցությունը Վրաստանի կողմից վիզային ռեժիմի ազատականացման չափանիշների շարունակական կատարման վրա (13-րդ կետ)⁵³, քննարկել «Վրացական երազանք» կուսակցության «պատվավոր նախագահ» Բիծինա Իվանիշվիլիի նկատմամբ անձնական պատժամիջոցներ կիրառելու հարցը Վրաստանում քաղաքական գործընթացների վատթարացման և ժողովրդի շահերի դեմ աշխատելու գործում ունեցած դերակատարման համար (16-րդ կետ), հետ կանչել առաջարկված սահմանադրական օրենսդրությունը, որը սահմանափակում է ԼԳԲՏԻՔ

⁵¹ Все те же лица – Папуашвили о евродепутатах, выступающих против закона "об иноагентах". (24.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240424/vse-te-zhe-litsa--papuashvili-o-evrodeputatakh-vystupayuschikh-protiv-zakona-ob-inoagentakh-287531448.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵² Спикер парламента Грузии резко ответил на обвинения европарламентариев. (24.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240424/spiker-parlamenta-gruzii-rezko-otvetil-na-obvineniya-evroparlamentarijev-287527436.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵³ 2017 թ. մարտի 28-ից Վրաստանի այն քաղաքացիները, ովքեր ունեն կենսաչափական անձնագրեր, կարող են առանց վիզայի տուրիստական և բիզնես ճամփորդություններ կատարել ԵՄ երկրներ մինչև 90 օր ժամկետով, բայց ոչ ավելի, քան վեց ամիսը մեկ անգամ:

անձանց իրավունքները (18-րդ կետ), ազատ արձակել նախկին նախագահ Միխեիլ իին մարդասիրական նկատառումներով և թույլ տալ նրան պատշաճ բուժօգնություն ստանալ արտասահմանում (19-րդ կետ) և այլն⁵⁴: Վրաստանի խորհրդարանի նախագահը Եվրախորհրդարանի այս բանաձևը անվանել է անարժեք՝ «*տիտուր պատմություն Եվրախորհրդարանի արխիվներում*». «*Այսօր մենք խոսում ենք եվրոպացի պարզամավորների այն խմբի մասին, ովքեր նման որոշումներ են կայացնում ընդդեմ վրաց ժողովրդի, սա արդեն չորրորդ հայտարարությունն է⁵⁵: Եվ ինչպես նախորդ երեք հոշակագրերն արժեք չունենին մեր երկրի, այդ թվում՝ Եվրամիության համար, այնպես էլ կլինի այս հոշակագրի դեպքում⁵⁶*: Խորհրդարանի խոսնակը բանաձևի հեղինակներին անվանել է թիմ, որը հովանավորում է Վրաստանի նախկին նախագահ Միխեիլ Սասկաշվիլին: Նա ընդգծել է, որ, «*ովքեր Սասկաշվիլիի ընկերներն են, չեն կարող լինել վրաց ժողովրդի բարեկամները*»: Իշխող «Վրացական երազանք» կուսակցության առաջնորդներից Մամուկա Մդինարաձեն Եվրախորհրդարանի՝ Վրաստանի համար առանց վիզայի ռեժիմը վերանայելու կոչը «*դատարկ շանտաժ*» է անվանել⁵⁷: Բանաձևն՝ անարժեք և 2022 թ. տեղի ունեցած գործընթացի կրկնություն է անվանել նաև վարչապետ Ի. Կոբախիձեն⁵⁸: Վրաստանի արտգործնախարար Իլյա Դարչիաշվիլին էլ վստահեցրել է, որ Վրաստանի վիզային ռեժիմի ազատականացման ուղղությամբ որևէ խոչընդոտ չի լինի, և բանաձևի ընդունումից հետո Վրաստանի քաղաքացիները չեն կորցնի առանց վիզայի Եվրոպա այցելելու իրավունքը⁵⁹: Եվրախորհրդարանի բանաձևին բավականին սուր է արձագանքել Վրաստանի ամենաազդեցիկ կառույցներից մեկը՝ Վրաց Ուղղափառ

⁵⁴ European Parliament, P9_TA(2024)0381, Attempts to reintroduce a foreign agent law in Georgia and its restrictions on civil society, European Parliament resolution of 25 April 2024 on attempts to reintroduce a foreign agent law in Georgia and its restrictions on civil society (2024/2703(RSP)). 25 April 2024 – Strasbourg. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0381_EN.html (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵⁵ Վրաստանի վերաբերյալ առաջին կտրուկ բանաձևն ընդունվել է 2022 թ. հունիսի 9-ին, երկրորդը՝ 2022 թ. դեկտեմբերի 14-ին, երրորդը՝ 2023 թ. փետրվարի 16-ին:

⁵⁶ Резолюция Европарламента не имеет никакой ценности - глава парламента Грузии. (25.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240425/pechalnaya-istoriya-v-arkhive--spiker-parlamenta-gruzii-o-rezolyutsii-evroparlamenta-287548598.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵⁷ Резолюция Европарламента не имеет ничего общего с Европой – лидер "Грузинской мечты". (25.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240425/rezolyutsiya-evroparlamenta-ne-imeet-nichego-obschego-s-evropoy--lider-gruzinskoy-mechty-287551777.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵⁸ Премьер-министр Грузии: резолюции Европарламента – грош цена. (26.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240426/premer-ministr-gruzii-rezolyutsii-evroparlamenta--grosh-tsena-287566598.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

⁵⁹ Граждане Грузии продолжат ездить без виз в Европу – глава МИД. (25.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240425/grazhdane-gruzii-prodolzhat-ezdit-bez-viz-v-evropu--glava-mid-287552037.html> (բեռնման օրը՝ 21.10.2024).

ընդդիմության, ՀԿ ներկայացուցիչների և օրինագծի դեմ ելած արևմտամետ հատվածի հանրահավաքները մերթ ուժգնորեն, մերթ սակավամարդ դառնալով շարունակվում էին: Ելույթ ունենալով բազմահազարանոց հանրահավաքի ընթացքում՝ իշխող «Վրացական երազանք-ժողովրդավարական Վրաստան» կուսակցության հիմնադիր և պատվավոր նախագահ Բիծինա Իվանիշվիլին խոստացել է պատժել նախկինում իշխող «Միացյալ ազգային շարժում» կուսակցությանը, ամրապնդել տնտեսությունը և երկիրը դարձնել Եվրամիության անդամ: *«Ես խոստանում եմ, որ մենք կհաղթահարենք բոլոր խոչընդոտները, կամրապնդենք ինքնիշխանությունը, կպահպանենք խաղաղությունը, կհզորացնենք Վրաստանի տնտեսությունը և 2030 թվականին կդառնանք Եվրամիության անդամ»*, – ասել է Բ. Իվանիշվիլին՝ հավելելով, որ այս տարիների ընթացքում իրենք բավականաչափ ներուժ են կուտակել՝ սկսելու ինքնիշխանության ամբողջական ամրապնդումը, և հենց դրան է ծառայում *«Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին»* օրենքը: «Վրացական երազանքի» հիմնադիրը չափազանց սուր քննադատության է ենթարկել նախկին իշխանությանը, «Միացյալ ազգային շարժում» կուսակցությանը, որին նա անվանել է *«կոլեկտիվ Ազգային շարժում»*: *«Ընտրություններից հետո մենք հնարավորություն կունենանք խիստ քաղաքական և իրավական դատավճիռ կայացնել «կոլեկտիվ Ազգային շարժման» նկատմամբ: ...Ռեժիմի հանցավոր առաջադրանքների բազմաթիվ հեղինակներ դատապարտվել են: Այժմ իր պատիժը կրում է ռեժիմի գլխավոր հանցագործ Միխեիլ Սասկաշվիլին: Թեև, ցավոք, «Ազգային շարժումը» չդատապարտվեց որպես մեկ հանցավոր և դավաճան խմբավորում»*, – ասել է Իվանիշվիլին՝ հավելելով, որ նա դրան արժանի է իր *«իննամյա արյունոտ կառավարման»* և ընդդիմության ժամանակ 12 տարվա դիվերսիաների համար⁶³:

Օրինագծի 2-րդ ընթերցմամբ քննարկումը՝ Արևմուտքի ճնշման ուժգնացման և Վրաստանի իշխանությունների դիմադրության պայմաններում

Ընդդիմացողների շարունակվող հանրահավաքների, հատուկչոկատայինների և ցուցարարների միջև պարբերաբար տեղի ունեցող բախումների պայմաններում⁶⁴

⁶³ Иванишвили пообещал наказать "Нацдвижение", укрепить экономику и сделать Грузию членом ЕС. (29.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240429/ivanishvili-poobeschal-nakazat-natsdvizhenie-ukreplit-ekonomiku-i-sdelat-gruziyu-chlenom-es-287633198.html> (բեռնման օրը՝ 22.10.2024).

⁶⁴ Ապրիլի 30-ի երեկոյան և մայիսի լույս 1-ի գիշերը հատուկչոկատայինների և ցուցարարների միջև տեղի ունեցած բախումների հետևանքով, ըստ ՆԳՆ հաղորդած տվյալների, վիրավորվել է Վրաստանի իրավապահ համակարգի վեց ներկայացուցիչ, բերման ենթարկվել 63 անձ: Ցուցարարները տարբեր առարկաներ են նետել ուժայինների ուղղությամբ, ի պատասխան կիրառվել է արցունքաբեր գազ ու ջրցան մեքենաներ, քրեական գործ է հարուցվել ՆԳՆ աշխատակիցների վրա՝ հարձակման դեպքի կապակցությամբ: Ներքին գործերի

Վրաստանի խորհրդարանը ապրիլի 30-ի նիստում, համաձայն կանոնակարգի, սկսեց օրինագծի 2-րդ ընթերցմամբ քննարկումը՝ հողված առ հողված⁶⁵: Նույն օրը Բոյուսելում տեղի է ունեցել Եվրամիության Ընդհանուր գործերի խորհրդի ոչ պաշտոնական նիստը, որին մասնակցում էին ԵՄ անդամ և թեկնածու երկրների արտաքին գործերի և եվրոպական գործերի նախարարները, այդ թվում՝ Վրաստանի արտաքին գործերի նախարար Իլյա Դարչիաշվիլին: Վերջինիս հետ հանդիպումից հետո արժեքների և թափանցիկության հարցերով եվրահանձնակատար Վերա Յուրովան անդրադարձել է քննարկվող օրինագծին՝ նշելով, որ իրենց դիրեկտիվների (իրահանգների) հիմնական ուղերձն այն է, որ պետք է իմանան՝ ո՞վ է ընդունում օրենքը և ո՞ւմ փողի դիմաց: Եվրոպացի պաշտոնյան նաև փորձել է արդարանալ՝ բացատրելով, թե ինչու է Եվրոպայում գործում համանման օրենսդրություն. «Եվրոպական և վրացական օրենսդրության տարբերությունն այն է, որ մենք նման սուբյեկտներին ՀԿ-ներ չենք սահմանում: Խոսքը եվրոպական միասնական շուկայում գործող կազմակերպությունների մասին է, և մենք ցանկանում ենք իմանալ երրորդ երկրների կառավարությունների հետ կնքված պայմանագրերի մասին, այլ ոչ միայն դրսից եկած գումարների: Դա մեծ տարբերություն է», – նշել է Եվրոպացի պաշտոնյան և դրա փոխարեն առաջարկել Եվրահանձնաժողովի պնդումը՝ Վրաստանում ունենալ ուժեղ դատական և դատախազական համակարգ, ինչը հնարավորություն կտա պայքարելու կազմակերպված հանցավորության և կոռուպցիայի դեմ: Եվրահանձնակատարը չի մոռացել նաև Վրաստանի ԱԳ նախարարի հետ քննարկել ԼԳԲՏԻՔ համայնքի վիճակի և Սահմանադրության նախատեսվող փոփոխության հետ կապված հարցերը՝ հայտարարելով, որ Վրաստանը

փոխնախարար Ալեքսանդր Դարախվելիձեն հայտնել է, որ ոչ միայն ցույցերի մասնակիցները, այլև ընդդիմության առաջնորդները մշտապես բռնություն են գործադրում: Ըստ նրա՝ կադրերում հստակ երևում է, թե ինչպես է նախկինում իշխող, ներկայումս ամենամեծ ընդդիմադիր «Միացյալ ազգային շարժում» կուսակցության առաջնորդ, Վրաստանի խորհրդարանի պատգամավոր Լևան Խաբեիշվիլին ներխուժում ոստիկանական շղթա, խանգարում նրանց և դիմադրելիս վիրավորվում [տե՛ս Лидер "Нацдвижения" получил повреждения, сопротивляясь полиции – МВД Грузии. (30.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240501/lider-natsdvizheniya-poluchil-povrezhdeniya-soprotivlyayas-politsii--mvd-gruzii---287675396.html> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024)]: ԵՄ արտաքին գործերի և անվտանգության քաղաքականության հարցերով բարձր ներկայացուցիչ ժոզեպ Բորելը, բնականաբար անտեսելով ՆԳՆ-ի փաստական հաղորդումները ցուցարարների սանձարձակությունների ու ոստիկանության վրա պարբերաբար հարձակումների մասին, միակողմանիորեն դատապարտել է ցուցարարների նկատմամբ բռնությունը և կոչ է արել Վրաստանի իշխանություններին ապահովել ցուցարարների խաղաղ հավաքների իրավունքը [Borrell strongly condemns violence against protesters in Georgia, (01.05.2024). <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/borrell-strongly-condemns-violence-against-protesters-in-georgia/> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024)]:

⁶⁵ Не спешим! – рассмотрение закона об "иноагентах" в Грузии может продлиться несколько дней. (30.04.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240430/ne-speshim---rassmotrenie-zakona-ob-inoagentakh-v-gruzii-mozhet-prodlitsya-neskolko-dney-287646582.html> (բեռնման օրը՝ 24.10.2024).

«Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի նախագծին առնչվող հարցեր⁶⁹, այդուհանդերձ, պարզորոշ է, որ օրակարգի գլխավոր հարցը եղել է հենց վերջինս:

Ինչպես և սպասելի էր, օրինագծի՝ 2-րդ ընթերցմամբ ընդունումը սուր քննադատության արժանացավ Արևմուտքի կողմից. տարածվեց ԱՄՆ-ի Պետքարտուղարության մամուլի ծառայության ղեկավար Մեթյու Միլլերի հայտարարությունը, որի համաձայն՝ «Միացյալ Նահանգները դատապարտում է Կրեմլի կողմից ներշնչված «օտար ազդեցության» օրենսդրությունը,որը և «Վրացական երազանքի» հակաարևմտյան հոեպորաբանությունը Վրաստանը դնում են անորոշ հետագծի վրա:Վրաստանում օտարերկրյա օգնությունը սխալ բնութագրող մեկնաբանությունները, որոնք մենք տրամադրել ենք 32 տարի՝ ամրապնդելու Վրաստանի տնտեսությունը, ժողովրդավարությունը և ռուսական ագրեսիան զսպելու ունակությունը, հիմնովին խաթարում են ամուր հարաբերությունները, որոնք մենք զարգացրել ենք Վրաստանի կառավարության և ժողովրդի հետ»⁷⁰: Նորաստեղծ իշխանական «Ժողովրդի ուժը» կուսակցության պատգամավոր Գուրամ Մաճարաշվիլին Մեթյու Միլլերի հայտարարությունն անտեղի է համարել: «Մեր օտարերկրյա գործընկերներից որևէ մեկի հայտարարությունը նույնքան անտեղի է, որքան Գիորգի Վաշաձեի (ընդդիմադիր «Աղմաշենեբելի ռազմավարություն» կուսակցության առաջնորդի) երեկվա հայտարարությունը, ով տեսախցիկների առաջ ասել էր, որ խաղաղ բողոքի ակցիա է տեղի ունենում, իսկ նրա մեջքի հետևում կարելի էր տեսնել, թե ինչպես են այրվում խորհրդարանի դարպասները:Մեր հոգեբանությունը, ըստ երևույթին, նրանք չկարողացան ուսումնասիրել, շնորհակալ ենք բոլորին օգնության համար, բայց եթե մեզանից ստրկություն խնդրեն, մենք չենք կարողանա համաձայնվել դրան, եթե ուզում են օգնել գնելու քարեր, Մոլոտովի կոկտեյլներ, կազմակերպել հրկիզումներ և դիվերսիա անել խորհրդարանի դռների մոտ, ապա թող հետ վերցնեն նման օգնությունը», – հայտարարել է խորհրդարանի պատգամավորը⁷¹: Արձագանքելով օրինագծի 2-րդ ընթերցմամբ ընդունմանը՝ ԱՄՆ-ի դեսպան Ռոբին Դաննիգանը և Եվրահանձնաժողովի ընդլայնման տնօրինության գլխավոր տնօրեն Գերտ Յան Կուպմանը հայտարարել են, որ օրինագծի ընդունումը լուրջ խոչընդոտ կդառնա Վրաստանի եվրաստլանտյան ինտեգրման համար: Ի պատասխան՝ Վրաստանի

⁶⁹ საქართველოს მთავრობა, ირაკლი კობახიძე ხერტ იან კოკმანს შეხვდა. (01.05.2024), https://www.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=596&info_id=88361 (რეზონანს ორը՝ 25.10.2024).

⁷⁰ U.S. Department of State, Georgia's Western Trajectory at Risk. (01.05.2024), <https://www.state.gov/georgias-western-trajectory-at-risk/> (რეზონანს ორը՝ 25.10.2024).

⁷¹ Прекратите лгать! В Тбилиси резко ответили на заявление Госдепа США. (02.05.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240502/prekratite-lgat-v-tbilisi-rezko-otvetili-na-zayavlenie-gosdepa-ssha-287711091.html> (რეზონანს ორը՝ 25.10.2024).

խորհրդարանի ընթացակարգային հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Իրակլի Քադագիշվիլին ասել է. «Շատ վատ է երկրի հետ նախնական վերջնագրերով խոսելը: Երբ չես ուզում լսել երկրի կողմից ձեռնարկվող ինքնիշխան քայլերի էության բացատրությունները և ուղղակիորեն ասել, որ սա ռուսական է, եկեք այսպես ասենք, դա վիրավորական է»⁷²: ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատար Ֆուլքեր Թյուրբը ևս կոչ է արել Վրաստանի իշխանություններին հետ կանչել «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի նախագիծը և երկխոսություն սկսել քաղաքացիական հասարակության և լրատվամիջոցների հետ⁷³:

Օրինագծի քննարկման շրջանակներում մայիսի 3-ին Վրաստանի վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեն ԱՄՆ-ի Պետքարտուղարության քաղաքական հարցերով խորհրդական Դերեկ Շոլլեյի հետ գրույցում հիասթափություն է հայտնել 2020–2023 թթ. Վրաստանում ԱՄՆ-ի նախկին դեսպանի, ինչպես նաև արտասահմանից ֆինանսավորվող հասարակական կազմակերպությունների աջակցությամբ Վրաստանում հեղափոխության երկու փորձերի առնչությամբ: Վրաստանի կառավարության ղեկավարն ընդգծել է, որ եթե այս հեղափոխությունները հաջող լինեին, ապա այժմ երկրում կբացվեր Ռուսաստանի դեմ ռազմական գործողությունների երկրորդ ճակատը⁷⁴: Գնահատելով ապրիլի 30-ին և մայիսի 1-ին օրինագծի 2-րդ ընթերցմամբ քննարկման ժամանակ տեղի ունեցած անկարգությունները, որոնց ժամանակ ցուցարարները քարեր, շշեր և ծխային ռումբեր են նետել ոստիկանության և խորհրդարանի շենքի վրա, կրակ են վառել, իսկ ոստիկաններն օգտագործել են արցունքաբեր գազ, պղպեղի լակի և ջրցան մեքենաներ, Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Շավլա Պապուաշվիլին ավստասանքով նշել է, որ, ցավոք, ոչ մի օտարերկրյա դեսպանատուն կամ միջազգային դոնոր կազմակերպություն չդատապարտեց բռնի գործողությունները: «Ավելին, նրանցից շատերը բռնի հարձակումներն անվանեցին «խաղաղ»: Դառը փորձը մեզ սովորեցրել է, որ բռնության անդադունը խրախուսում է ավելի շատ բռնություն ապագայում», – գրել է Պապուաշվիլին սոցցանցում՝ հավելելով, որ «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագծի դեմ երիտասարդների հանրահավաքներում

⁷² Нехорошо говорить ультиматумами с Грузией – депутат ответил послу США и представителю ЕК. (02.05.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240502/nekhorosho-govorit-ultimatumami-s-gruziye---deputat-otvetil-poslu-ssha-i-predstavitelju-ek-287719800.html> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024).

⁷³ Верховный комиссар ООН считает, что законопроект об иноагентах в Грузии следует отозвать. (02.05.2024), <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/20701293> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024).

⁷⁴ დერეკ შოლესთან გამოვხატე იმედაცრუება 2020-2023 წლების ორი რევოლუციური მცდელობის გამო, რომელიც აშშ-ის ყოფილი ელჩის მხარდაჭერით და გარედან დაფინანსებული „ენჯელების“ მეშვეობით განხორციელდა - პრემიერი. (03.05.2024), <https://ajaratv.ge/article/132215> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024).

ցուցարարների անօրինական գործողությունների հետևում կանգնած են ընդդիմադիր կուսակցություններ և մի շարք հասարակական կազմակերպություններ⁷⁵:

Օրինագիծը՝ ՌԴ–Արևմուտք հակասության և փոխադարձ մեղադրանքների առանցքում

Մինչ օրինագծի՝ 3-րդ ընթերցմամբ ընդունումը Վրաստանի հետխորհրդային պատմության մեջ ամենաքննարկված օրենսդրական նախաձեռնություններից մեկի շուրջ ներվրաստանյան կրքերը (շարունակվող ցույցեր և բողոքի գործողություններ, որոնք խորհրդարանի խոսնակ Շ. Պապուաշվիլին համեմատել է Կիևի «Մայդանի» հետ՝ զուգահեռներ տանելով գործողությունների միջև)⁷⁶ և արտաքին տարբեր ազդակների «խառնարանները» չհանդարտվեցին: Մայիսի 6-ին ՌԴ Պետդումայի նախագահ Վլադիմիր Վլոդիմիրով, անդրադառնալով օրինագծին, նշել է. «Մենք տեսնում ենք, թե ինչ է կատարվում Վրաստանում, փորձում են պաշտպանվել, բայց «վիրուսն արդեն սկսվել է»: ...Այս ամենը ֆինանսավորվում է այն պետությունների կողմից, որոնք չեն ցանկանում, որ Վրաստանը լինի ինքնիշխան և անկախ»⁷⁷: Նույն օրվա ճեպագրույցում ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության խոսնակ Մեթյու Միլլերը պատասխանել է Վրաստանում ընդունվելիք «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքին առնչվող հարցերին՝ ասելով, որ իրենք պատրաստվում են շարունակել ճնշում գործադրել իրենց գործի վրա և կարծում են, որ քննարկվող օրենքը Վրաստանը կդնի անորոշ հետագծի վրա, կվտանգի Վրաստանի եվրասիական տարածքային ուղին և կխաթարի ԱՄՆ–Վրաստան հարաբերությունները: Խոսնակը նաև մեկնաբանել է, թե ինչու է ԱՄՆ-ի համար նորմալ՝ օրենք ունենալ օտարերկրյա գործակալների մասին (ԱՄՆ «Օտարերկրյա գործակալների գրանցման ակտը» (FARA)), և նորմալ չէ, որ Վրաստանը, Ռուսաստանը ունենան նման օրենք: Ըստ Մ. Միլլերի՝

⁷⁵ სამწუხაროდ, არცერთმა უცხოურმა საელჩომ და დონორმა ორგანიზაციამ არ დაგმო ძალადობის შემთხვევები - პაპუაშვილი. (03.05.2024), <https://bm.ge/news/samtsukharod-artsertma-utskhourma-saelchom-dadonorma-organizatsiam-ar-dagmo-dzaladobis-shemtkhveebi-papuashvili> (բեռնման օրը՝ 25.10.2024).

⁷⁶ «Մենք ուղիղ զուգահեռներ ենք տեսնում Մայդանի, հարսանեկան զույգի հետ, նույն լուսանկարները, բացարձակապես նույն ծեսերն ու տեսողական բեմադրությունը: Ամուսնացած զույգ, դաշնամուր նվագող տղամարդ և տարբեր վիզուալ էֆեկտներ, որը նրանք ստեղծում են, որպեսզի գեղեցիկ փաթեթավորեն այս բռնի գործողությունները, որոնք իրականում իրականացվում են», - ասել է Շ. Պապուաշվիլին [տե՛ս Глава парламента сравнил акции протеста в Тбилиси с "Майданом". (08.05.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240508/mezhdu-aktsiyami-protesta-v-tbilisi-i-maydanom-legko-provesti-paralleli---papuashvili-287802652.html> (բեռնման օրը՝ 29.10.2024)]:

⁷⁷ Грузия законом об "иноагентах" хочет себя защитить – спикер Госдумы. (06.05.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240506/gruziya-zakonom-ob-inoagentakh-khochet-sebya-zaschitit-spiker-gosdumy-287774383.html> (բեռնման օրը՝ 28.10.2024).

տարբերությունը այդ օրենքների բնույթի մեջ է⁷⁸: Արձագանքելով Մ. Միլլերին՝ իշխող «Վրացական երազանք-ժողովրդավարական Վրաստան» կուսակցության պատգամավոր Ռատի Իոնաթամիշվիլին հայտարարել է, որ եթե ամերիկացի ժողովուրդն արժանի է թափանցիկության, ապա վրաց հասարակությունն էլ է արժանի դրան: Ինչպես նշել է պատգամավորը՝ ոչ Վրաստանի դատապարտված նախկին նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլիի մայրը՝ Գուլի Ալասանիան, «Ֆորմուլա» ընդդիմադիր հեռուստաալիքի հիմնադիր, Վրաստանի իշխանությունների կողմից հետախուզվող պաշտպանության նախկին նախարար Դավիթ Կեզերաշվիլին (հեռուստաընկերությունը հիմնադրվել է 2019 թ.՝ 2006–2008 թթ. պաշտպանության նախարար Դ. Կեզերաշվիլիի կողմից – Վ.Ս.), ինչպես նաև «Դրոա» և «Գիրչի – ավելի շատ ազատություն» կուսակցությունների հասարակական կազմակերպությունները չեն ներկայացնում Վրաստանի կառավարությունը⁷⁹:

Օրինագծի քննարկումների վերջին փուլը. նախագծի ընդունումը՝ իրավիճակի նոր շիկացումների պատճառ

2024 թ. մայիսի 13-ին առավոտյան Վրաստանի խորհրդարանի իրավական հանձնաժողովը չափազանց լարված իրավիճակում, դեռ գիշերվանից խորհրդարանի հարակից հատվածներում բողոքի գործողություններ իրականացնող ուժերի և ՀԿ ներկայացուցիչների վանկարկումների, ցուցարարների և ոստիկանների միջև ժամանակ առ ժամանակ տեղի ունեցող բախումների, ուսանողների որոշ մասի դասադուլի և հանձնաժողովի նիստում ընդդիմադիր պատգամավորների բացակայության պայմաններում վերանայեց և 3-րդ ընթերցմամբ ընդունեց «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրինագիծը⁸⁰:

Նույն օրը Եվրամիության արտաքին հարաբերությունների խոսնակ Պետեր Ստանոն Բրյուսելից հայտարարել է, որ Եվրամիությունը կոչ է արել վրացական իշխանություններին ապահովել վրացիների բողոքի ցույցերի իրավունքը: Պաշտոնյան հավելել է, որ ԵՄ-ն և անդամ երկրները «ուշադրությամբ» հետևում են իրավիճակին: Պատասխանելով Վրաստանի դեմ հնարավոր պատժամիջոցների մասին հարցին՝ նա ասել է, որ ԵՄ-ն «դեռ

⁷⁸ U.S. Department of State, Department Press Briefing – May 6, 2024. <https://www.state.gov/briefings/department-press-briefing-may-6-2024/> (բեռնման օրը՝ 28.10.2024).

⁷⁹ Грузинское общество заслуживает прозрачности – депутат ответил на заявление Госдепа США. 07.05.2024. <https://sputnik-georgia.ru/20240507/gruzinskoe-obschestvo-zasluzhivaet-prozrachnosti--deputat-otvetil-na-zayavlenie-gosdepa-ssha-287783943.html> (բեռնման օրը՝ 29.10.2024).

⁸⁰ Юркомитет парламента Грузии в третьем чтении принял законопроект об "иноагентах". 13.05.2024. <https://sputnik-georgia.ru/20240513/yurkomitet-parlamenta-gruzii-v-tretem-chtenii-prinyal-zakonoproekt-ob-inoagentakh-287882466.html> (բեռնման օրը՝ 05.11.2024).

այնպետեղ չէ», և որ դա պետք է լինի ԵՄ անդամ-երկրների ընդհանուր որոշում⁸¹: Հաջորդ օրը՝ մայիսի 14-ին, խորհրդարանի լիազումար նիստն անցավ կրկին չափազանց լարված մթնոլորտում, այն անգամ ընդհատվեց իշխող և ընդդիմադիր պատգամավորների միջև տեղի ունեցած ձեռնկռուտի պատճառով: Այդուհանդերձ, խորհրդարանը ձայների 84 «կողմ», 30 «դեմ» հարաբերակցությամբ 3-րդ ընթերցմամբ ընդունեց «Օտարերկրյա ազդեցության թափանցիկության մասին» օրենքի նախագիծը: Նախագահ Սալոմե Զուրաբիշվիլին հայտարարեց, որ վետո կոնի օրինագծի վրա, վարչապետ Իրակլի Կոբախիձեն էլ նշեց, որ եթե կոնկրետ, իրավական դիտողություններ ներկայացվեն՝ բաց են վետոյի շրջանակներում քննարկումների համար⁸²:

Հավելենք նաև, որ օրենքի 3-րդ ընթերցմամբ ընդունումից հետո խորհրդարանի շենքի շուրջ իրավիճակը ծայրահեղ լարվեց: Բողոքի գործողության մասնակիցների մի մասը, վնասելով արգելապատնեշները, փորձեց հասնել խորհրդարանի դռներին, իսկ մյուսները փորձեցին բարձրանալ դրանց վրայով: Ոստիկանությունը հետ մղեց ցուցարարներին, ձերբակալվեցին մի շարք կարգազանցներ, իսկ նույն օրը՝ ժամը 17:00-ից Վրաստանի խորհրդարանում ակտիվացվեց անվտանգության կարմիր մակարդակը⁸³: Փաստենք, որ Վրաստանի իշխանությունների այս օրենսդրական նախաձեռնությունն այն աստիճան է մտահոգել Արևմուտքին, որ հենց նույն օրը՝ մայիսի 14-ին, Թբիլիսիում ասուլիս է հրավիրել ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի Եվրոպայի և Եվրասիայի հարցերով օգնական, պատժամիջոցները համակարգող Ջեյմս Օ'Բրայենը և հայտարարել, թե ինչ սահմանափակումներ կարող են կիրառվել վրացական կողմի դեմ: «Կլինեն ֆինանսական կամ ճամփորդական սահմանափակումներ այն մարդկանց և նրանց ընտանիքների համար,

⁸¹ Եվրամիության արտաքին հարաբերությունների խոսնակը հայտնել է, որ Վրաստանը, վերջիվերջո, թեկնածու երկիր է, և կոչ է արել իշխանություններին վերադառնալ եվրոպական ուղի [տե՛ս EU condemns 'intimidation, threats and physical assaults' against protesters in Georgia. 07.05.2024, <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-condemns-intimidation-threats-and-physical-assaults-against-protesters-in-georgia/> (բեռնման օրը՝ 05.11.2024):

⁸² პარლამენტმა „უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის“ კანონპროექტი მესამე მოსმენით მიიღო. 14.05.2024, <https://1tv.ge/news/parlamentma-uckhour-i-gavlenis-gamchvirvalobis-kanonproehti-mesame-mosmenit-miigho/> (բեռնման օրը՝ 06.11.2024). Ըստ օրենքի՝ որպես «օտար տերության շահեր կրող կազմակերպություն» գրանցվելուց խուսափելը կամ հայտարարագիրը չլրացնելը կհանգեցնի 25 հազար լարի չափով տուգանքի: Օրենքով նախատեսվում է նաև տուգանքների հետևյալ տեսակները. եթե կազմակերպությունը դիմումի ձևը չի լրացնում Արդարադատության նախարարության կայքէջ մուտք գործելու օրվանից տասն աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ 10 հազար լարի, եթե նշված ժամկետում փաստաթղթերի թերությունները չշտկվեն՝ տուգանքը կկազմի 10 հազար լարի, օրենքով նախատեսված իրավախախտումը մեկ ամիս հետո կատարելը կառաջացնի տուգանք 20 հազար լարիի չափով:

⁸³ В парламенте Грузии ввели красный уровень безопасности. (14.05.2024), <https://sputnik-georgia.ru/20240514/v-parlamente-gruzii-vveli-krasnyy-uroven-bezopasnosti-287908819.html> (բեռնման օրը՝ 06.11.2024).

ովքեր կլինեն այդ գործողությունների պատասխանատուները», – ասել է Ջեյմս Օ'Բրայենը՝ հավելելով, որ եթե օրենքը չհամապատասխանի ԵՄ չափանիշներին և նորմերին, և ԱՄՆ-ի ու մյուս գործընկերների դեմ կոշտ հռետորաբանությունը շարունակվի, ապա վրաց-ամերիկյան հարաբերությունների համար ռիսկեր կառաջանան⁸⁴: Արձագանքելով և հակադարձելով «անցանկալի հյուրին»՝ վարչապետ Ի. Կոբախիձեն էլ նույն օրը հայտարարել է, որ Վրաստանի դեմ Ամերիկայի կողմից հնարավոր պատժամիջոցների կիրառման հարցը չի քննարկվել իր և Ջեյմս Օ'Բրայենի հետ հանդիպման ժամանակ: Նախօրեին էլ լրատվամիջոցներում տեղեկություն էր տարածվել, որ ամերիկացի պաշտոնյան Վրաստան է մեկնում իշխող «Վրացական երազանք» կուսակցության հիմնադիր և պատվավոր նախագահ Բիծինա Իվանիշվիլիի դեմ պատժամիջոցների փաթեթով: Օ'Բրայենը նաև ցանկություն էր հայտնել հանդիպելու Բ. Իվանիշվիլիի հետ, սակայն վերջինս հրաժարվել է՝ պատճառաբանելով, որ իր նկատմամբ արդեն իսկ *դե ֆակտո* պատժամիջոցներ են սահմանվել⁸⁵:

(Շարունակելի)

⁸⁴ Օ'Բրայեն назвал условия введения санкций США против Грузии. <https://sputnik-georgia.ru/20240514/obrayen-nazval-usloviya-vvedeniya-sanktsiy-ssha-protiv-gruzii-287914552.html> (բեռնման օրը՝ 06.11.2024).

⁸⁵ Санкции на встрече с госсекретарем США не обсуждались – премьер Грузии. 14.05.2024 (բեռնման օրը՝ 06.11.2024).